

Międzynarodowy
Rok Spółdzielczości

Spółdzielnie
budują lepszy świat

KONKURS

Spółdzielnia blisko mnie

czekamy na filmy i relacje
do 6 czerwca br. Do wygrania
atrakcyjne nagrody - str. 5

Ostrzeżenie przed nielegalnymi praktykami
związanymi z procesem „przekształcania”
spółdzielni - str. 4

ISSN 1506-4395

TECZA POLSKA

MIESIĘCZNIK SPÓŁDZIELCZY nr 5 (314)

maj 2025

cena: 10,80 zł

RAPORT

SPÓŁDZIELNIA EUROPEJSKA

str. 10-11

Międzynarodowy Rok Spółdzielczości

Spółdzielnie budują lepszy świat

Medal okolicznościowy

Rok 2025 jest dla spółdzielczości wyjątkowy. Decyzją Organizacji Narodów Zjednoczonych został ogłoszony Międzynarodowym Rokiem Spółdzielczości pod hasłem „Spółdzielnie budują lepszy świat”. ONZ podejmując tę decyzję zwraca uwagę na znaczenie spółdzielni dla realizacji Celów Zrównoważonego Rozwoju, które do roku 2030 mają uczynić nasz świat lepszym miejscem do życia dla milionów ludzi.

O tym, że spółdzielczość to szansa na lepsze życie wiedzano w Polsce jeszcze przed odzyskaniem niepodległości. Po 1918 roku ruch spółdzielczy rozwijał się dynamicznie i już w 1925 roku po raz pierwszy świętował Międzynarodowy Dzień Spółdzielczości, ustanowiony przez Międzynarodowy Związek Spółdzielczy zaledwie rok wcześniej. W bieżącym roku przypada setna rocznica tego wydarzenia.

Krajowa Rada Spółdzielcza z tej okazji wydała pamiątkowy medal. Na awersie widnieje postać dziewczyny z tęczową flagą - wizerunek ten znajdował się na plakacie, informującym 100 lat temu o pierwszych obchodach Dnia Spółdzielczości w Polsce. Na rewersie medalu znajduje się logo Międzynarodowego Roku Spółdzielczości, opracowane przez ONZ.

Medal dwustronny o średnicy 7 cm.
z lakierowanego metalu,
pakowany w etui fioletowe
w kolorze granatowym.

Cena

60 zł*

*do ceny doliczyć należy
koszty przesyłki

Stulecie obchodów
Międzynarodowego Dnia Spółdzielczości
w Polsce

W DOMU „POD ORŁAMI” str. 4 - 7

- Pilne ostrzeżenie przed nielegalnymi praktykami związanymi z procesem „przekształcania” spółdzielni
- Ruszyła ogólnopolska spółdzielcza kampania wizerunkowa.
- Konkurs Krajowej Rady Spółdzielczej.
- Bez spółdzielczości nie będzie dochodowego rolnictwa.
- Kolejna interwencja w sprawie RSP.
- Apel KRS: O miejsce na półkach sklepowych.

COOP W KRAJU str. 8 - 9**COOP ZA GRANICĄ str. 10 - 11**
Raport EURICSE - Spółdzielnie Europejskie.**COOP W PARLAMENCIE str. 11****SPÓŁDZIELCZOŚĆ PRACY str. 12****SKOK str. 13****SPÓŁDZIELNIE ENERGETYCZNE str. 14 - 15**

- Agrofotowoltaika - szansa na rozwój gospodarstw.
- Szybki wzrost i kolejne zmiany.

WYDARZENIA str. 16 - 17

- Forum Prasy Lokalnej i Spółdzielczej.
- Noc Kooperatystów w „Domu pod Orłami.

KULTURA str. 18 - 19

Dom Kultury „Modraczek” Spółdzielni Mieszkaniowej „Budowlani” w Bydgoszczy.

HISTORIA str. 20 - 23

dr Adam Piechowski: Kto był pierwszy?

Warto przeczytać

Z okazji Międzynarodowego Roku Spółdzielczości Krajowa Rada Spółdzielcza rozpoczęła w mediach społecznościowych kampanię promującą zasady i wartości spółdzielcze. Przez najbliższe tygodnie użytkownicy Facebooka i Instagrama, a także odbiorcy lokalnych portali informacyjnych będą natrafiali na materiały poświęcone zasadom spółdzielczym, a także spoty i mini-wywiady ze spółdzielcami. Ogłoszono także konkurs z atrakcyjnymi nagrodami. - str. 5

W cyklu poświęconym działalności społeczno-kulturalnej spółdzielni prezentujemy Dom Kultury „Modraczek” Spółdzielni Mieszkaniowej „Budowlani” w Bydgoszczy. Za swoją działalność na rzecz promocji literatury i czytelnictwa został on uhonorowany odznaką „Za Zasługi dla Kultury Polskiej” - str. 18-19

Paragraf Spółdzielczy:

Przemysław Kępka:
Interwencja uboczna - str. I

Artur Puławski:
Rezerwy na świadczenia - kalkulacja i ujęcie w sprawozdaniu finansowym - str. III

Roksana Kowalska:
Odpowiedzialność spółdzielni za stan zasobów mieszkaniowych - str. V

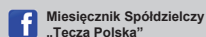
Michał Radziejewski:
- Lustracja spółdzielni - przepisy dotyczące spółdzielni mieszkaniowych - str. VI

Wydawca:

KRAJOWA RADA
SPÓŁDZIELCZA
ul. Jasna 1, 00-950 Warszawa
tel.: 22 596 43 00
www.krs.org.pl
e-mail: krs@krs.org.pl

Redakcja

tel./fax: 22 828 65 11
e-mail: teczka.polska@krs.com.pl

Prezes Zarządu

dr inż. Mieczysław Grodzki
tel.: 22 827 13 16, fax: 22 827 43 21

Członkowie Zarządu

Waldemar Broś, tel.: 22 372 03 72
Ryszard Jaśkowski, tel.: 22 440 82 02
Tomasz Jórdeczka, tel.: 33 814 54 73
Marek Kowalski, tel.: 43 821 51 44

TĘCZA POLSKA

COOP MIESIĘCZNIK SPÓŁDZIELCZY / maj 2020

Redaktor Naczelny:

Klementyna Zygarowska - Tomza

Autorzy artykułów:

Rafał Czaja, Katarzyna Brona,
dr Adam Piechowski.
Przemysław Kępka,
Robert Azembski, Roksana Kowalska,
Artur Puławski, Michał Radziejewski,

Prenumerata

na dowolny okres u Wydawcy.
Materiałów niezamówionych
nie zwracamy

Pilne ostrzeżenie przed nielegalnymi praktykami związanymi z procesem „przekształcania” spółdzielni

Szanowni Państwo,

Krajowa Rada Spółdzielcza, działając na podstawie art. 259 § 1 ustawy Prawo spółdzielcze jako naczelny organ samorządu spółdzielczego, wystosowuje niniejsze pilne ostrzeżenie do wszystkich spółdzielni w Polsce w sprawie nasilających się przypadków nieuczciwych praktyk godzących w interesy spółdzielni i ich członków.

Z głębokim niepokojem odnotowujemy, że na rynku pojawiły się podmioty podszywające się pod kancelarie prawne, które nie są prowadzone przez uprawnionych radców prawnych czy adwokatów, a które aktywnie promują tzw. „przekształcenia gospodarcze” spółdzielni w spółki handlowe z pominięciem ustawowej procedury likwidacyjnej. Działalność tych podmiotów stanowi poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa majątku spółdzielczego będącego własnością wszystkich członków.

STANOWCZO PRZESTRZEGAMY, ŻE:

1. Przepisy prawa spółdzielczego **nie przewidują** możliwości przekształcenia spółdzielni w spółkę prawa handlowego z pominięciem procesu likwidacji. Jest to jednoznacznie potwierdzone w licznych orzeczeniach Sądu Najwyższego i sądów powszechnych.
2. Proponowane przez te podmioty działania polegające na przeniesieniu przedsiębiorstwa spółdzielni do nowo utworzonej spółki przed zakończeniem procesu likwidacji są **sprzeczne z prawem** i mogą prowadzić do odpowiedzialności karnej i cywilnej osób podejmujących takie decyzje. Zgodnie z art. 296 Kodeksu karnego każdy, kto będąc zobowiązany do zajmowania się sprawami majątkowymi, w sposób umyślny lub nieumyślny nadużywa swoich uprawnień bądź nie dopełnia obowiązku, wyrządzając spółdzielni znaczną szkodę majątkową, podlega odpowiedzialności karnej. Ponadto art. 286 Kodeksu karnego przewiduje kary za oszustwo, w szczególności polegające na wprowadzaniu w błąd członków spółdzielni w celu uzyskania korzyści majątkowej, również w kontekście bezprawnych „przekształceń”.
3. Zgodnie z art. 125 Prawa spółdzielczego, utworzenie spółki prawa handlowego na bazie majątku spółdzielni jest możliwe **WYŁĄCZNIE** po całkowitym zakończeniu procesu likwidacji, spłaceniu wszystkich długów, zwrocie wkładów i wypłaceniu udziałów członkom.
4. Wszelkie czynności zmierzające do obejścia tej procedury stanowią działania in fraudem legis (mające na celu obejście prawa) i jako takie są NIEWAŻNE z mocy prawa (art. 58 § 1 Kodeksu cywilnego).

PRZESTRZEGAMY, że podmioty te często:

- Posługują się jednostronnymi opiniami prawnymi pozbawionymi właściwego oparcia w przepisach prawa i orzecznictwie;
- Wprowadzają w błąd co do posiadania uprawnień zawodowych do świadczenia pomocy prawnej;
- Powołują się na autorytet świata akademickiego bez właściwego umocowania;
- Oferują praktyki prowadzące do bezprawnego wyprowadzania majątku spółdzielczego powstałego z wkładu wielu pokoleń członków spółdzielni.

W TROSCE O BEZPIECZEŃSTWO PAŃSTWA SPÓŁDZIELNI ZALECAMY:

1. Bezwzględne weryfikowanie kwalifikacji podmiotów oferujących usługi prawne poprzez sprawdzenie ich wpisów na listę radców prawnych lub adwokatów;
2. Konsultowanie wszelkich decyzji dotyczących majątku spółdzielni z zaufanymi, uprawnionymi specjalistami z zakresu prawa spółdzielczego;
3. Niezwłoczne informowanie Krajowej Rady Spółdzielczej o przypadkach namawiania do nielegalnych praktyk „przekształceniowych”;
4. W razie podejrzenia popełnienia przestępstwa - zawiadomienie organów ścigania. Krajowa Rada Spółdzielcza będzie wspierać spółdzielnie w takich działaniach.

PRZYPOMINAMY, że zgodnie z uchwałą nr 30/2024

Zgromadzenia Ogólnego Krajowej Rady Spółdzielczej z dnia 26 września 2024 r., w przypadku powzięcia informacji o bezprawnych działaniach w tym zakresie, Krajowa Rada Spółdzielcza, właściwy Związek Rewizyjny lub sama Spółdzielnia zobowiązane są do zgłoszenia zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa do odpowiednich organów ścigania.

Jakiegokolwiek działania zmierzające do wyprowadzania majątku z pominięciem obowiązujących przepisów prawa spółdzielczego są bezprawne i szkodliwe dla całej społeczności spółdzielczej w Polsce.

W razie jakichkolwiek wątpliwości prosimy o kontakt z Krajową Radą Spółdzielczą, która służy wsparciem i pomocą wszystkim spółdzielniom.

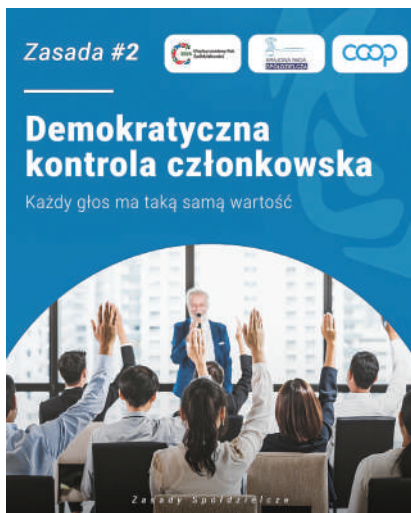
Z wyrazami szacunku,

Ryszard Jaśkowski

dr inż. Mieczysław Grodzki

Zastępca Prezesa Zarządu
Krajowej Rady Spółdzielczej

Prezes Zarządu
Krajowej Rady Spółdzielczej

Działania w ramach kampanii rozpoczęły się w połowie maja br. prezentacją 7 Międzynarodowych Zasad Spółdzielczych w mediach społecznościowych Krajowej Rady Spółdzielczej (Facebook, Instagram) oraz ogłoszeniem konkursu „Spółdzielnie Blisko Mnie” zachęającego uczestników do poszukiwania w swoich środowiskach lokalnych inicjatyw spółdzielczych i dzielenia się ich historiami. Realizowany jest także krótki spot reklamowy, który w atrakcyjny i przystępny sposób pokaże panoramę polskiego ruchu spółdzielczego, wartości oraz osiągnięcia spółdzielni różnych branż. Uzupełniać go będzie seria pięciu mini-wywiadów ze spółdzielcami, którzy poprzez osobiste historie pokażą, jak idee spółdzielczości wpływają na ich życie zawodowe i prywatne.

Wszystkie te materiały systematycznie zamieszczane będą nie tylko na serwisach społecznościowych KRS, ale

KRS w Międzynarodowym Roku Spółdzielczości

Ruszyła ogólnopolska spółdzielcza kampania wizerunkowa

Krajowa Rada Spółdzielcza zainicjowała z początkiem maja br. ogólnopolską kampanię wizerunkową mającą na celu zwiększenie świadomości społecznej na temat ruchu spółdzielczego w Polsce oraz podkreślenie jego roli w życiu gospodarczym i społecznym. Działania prowadzone są wielotorowo - poprzez aktywność w mediach społecznościowych, współpracę z portalami internetowymi, wystawę, wirtualne Muzeum Historii Spółdzielczości w Polsce oraz ogólnopolski konkurs z nagrodami.

także na portalach grupy Polska Press, która prowadzi m.in. ogólnopolski serwis informacyjnych oraz 23 serwisy regionalne.

Kluczowym elementem kampanii jest wystawa pod hasłem „Spółdzielnie budują lepszy świat” przybliżająca zarówno definicję spółdzielczości, jak i jej zasady, bogatą tradycję, ale także współczesne oblicze - różnorodność branż spółdzielczych, ich ekonomiczny potencjał oraz znaczenie dla gospodarki w Polsce i na świecie. Na wystawę składa się osiem plansz formatu B1 z atrakcyjnymi infografikami w kolorach nawiązujących do logotypu Międzynarodowego Roku Spółdzielczości 2025, opracowanego przez ONZ.

Wystawa pierwszy raz zostanie pokazana w dniu 2 czerwca br. na spotkaniu w Urzędzie Marszałkowskim woj. kujawsko-pomorskiego w Toruniu. Następnie będzie prezentowana podczas centralnych obchodów Międzynarodowego Dnia Spółdzielczości, które zapla-

nowano na dzień 26 czerwca w siedzibie Senatu RP. Ponieważ jest to wystawa mobilna, spółdzielnie i zainteresowane instytucje będą miały możliwość jej wypożyczenia i pokazania u siebie.

Kolejną częścią kampanii jest wirtualne Muzeum Historii Spółdzielczości w Polsce, które mieści się w „Domu pod Orłami”. Umożliwi to każdemu zainteresowanemu zapoznanie się z fascynującą historią ruchu spółdzielczego.

Zwieńczeniem kampanii będzie konferencja w Senacie RP, zaplanowana na 26 czerwca 2025 roku.

- Zapraszamy wszystkie spółdzielnie w Polsce do aktywnego uczestnictwa w kampanii „Spółdzielnie budują lepszy świat” - zachęca dr inż. Mieczysław Grodzki Prezes Zarządu KRS. - Włączając się w tę inicjatywę, promując informacje udostępniane w naszej kampanii przyczynimy się do upowszechniania wartości, które od lat jednoczą ludzi wokół idei współpracy, solidarności oraz społecznej odpowiedzialności. □

Atrakcyjne nagrody dla uczestników

Konkurs Krajowej Rady Spółdzielczej

Do 6 czerwca br. internauci mogą wygrać atrakcyjne nagrody uczestnicząc w konkursie „Spółdzielnia blisko mnie” ogłoszonym na Facebooku, Instagramie oraz na stronie internetowej KRS.

Zadaniem konkursowym jest przygotowanie prezentacji w postaci kolażu fotografii lub krótkiego filmu na temat dowolnej spółdzielni działającej w lokalnym środowisku. Powinien mu towarzyszyć także zwięzły opis działalności tej spółdzielni - dlaczego jest ważna dla lokalnej społeczności, jak ją wspiera, jakie działania podejmuje.

Aby wziąć udział w Konkursie należy przygotowaną prezentację, opatrzoną hashtagem #SpółdzielniaBliskoMnie, zamieścić jako komentarz pod postem o Konkursie. Organizator - Krajowa Rada Spółdzielcza - przygotował dla zwycięzców atrakcyjne nagrody (hulajnogę elektryczną, laptop, smartfon) oraz możliwość zaprezentowania się w ogólnopolskiej kampanii „Spółdzielnie budują lepszy świat”! □

Wystąpienie Krajowej Rady Spółdzielczej do Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Bez spółdzielczości nie będzie dochodowego rolnictwa

W piśmie czytamy: *W związku ze zmieniającą się dynamicznie sytuacją na rynkach rolnych oraz występującą coraz częściej destabilizacją na tych rynkach, zwracam się do Pana Ministra w następującej sprawie.*

Problemy związane ze spadkiem dochodów z działalności rolniczej, jak również coraz większa konkurencja dla polskiej żywności z krajów spoza Unii Europejskiej, wskazują na potrzebę silnego wsparcia form zorganizowanych oraz ich rozwoju, dla poprawy warunków działania na rynku. Kooperacja rolników, w szczególności większa konsolidacja produkcji surowców rolnych, jak również dobra współpraca z podmiotami przetwórczymi w Polsce jest niezbędna, dla zachowania potencjału rodzimego rolnictwa.

Obecnie widać wyraźnie, że obszar UE przestaje być Jedolitym Rynkiem Wewnętrznym UE. W obszarze rolnictwa staje się wprost częścią rynku globalnego, ze wszystkimi tego konsekwencjami. Warunki do uzyskania synergii i poprawy dochodów w rolnictwie umożliwia spółdzielczość, co potwierdzają dane z krajów zachodnich UE i innych części świata.

Aby sprostać obecnym wyzwaniom, jakimi są produkty rolne i żywność z Ukrainy oraz w ramach umowy o wolnym handlu UE - Wspólny Rynek Południa (z gospodarstw mających setki i tysiące hektarów oraz od producentów

W dniu 24 kwietnia br. Prezes Zarządu Krajowej Rady Spółdzielczej dr inż. Mieczysław Grodzki wystosował apel do Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi Czesława Siekierskiego o wsparcie rozwoju spółdzielczości rolniczej i podjęcie działań na rzecz poprawy gospodarczego zorganizowania rolników w Polsce.

żywności na wielką skalę), zorganizowanie polskich rolników w dużych spółdzielniach jest koniecznością. Zadania tego nie uda się zrealizować bez znaczącego wsparcia rozwoju spółdzielczości z środków UE, krajowego programu w tym zakresie oraz rozwiązań legislacyjnych ułatwiających ten rozwój.

Mając powyższe na uwadze, zwracam się do Pana Ministra z wnioskiem o położenie większego nacisku w pracach Resortu Rolnictwa na wsparcie i rozwój spółdzielczości rolniczej oraz poprawę gospodarczego zorganizowania rolników w Polsce.

Pod uwagę winno się wziąć zarówno działające spółdzielnie zrzeszające rolników, w szczególności spółdzielnie mleczarskie, spółdzielcze grupy producentów rolnych i organizacje producentów, zrzeszające rodziny rolnicze prowadzące wspólne gospodarstwo rolnicze, spółdzielnie produkcyjne, spółdzielnie ogrodniczo-pszczelarskie, jak również spółdzielnie usługowe i mechanizacyjne oraz gminne spółdzielnie wspierające zaopatrzenie dla rolnictwa. Kluczowe jest zwiększenie zorganizowania polskich rolników w spółdzielnie uznane organizacje producentów o znacznym

potencjale gospodarczym (priorytetowo wspierane w regulacjach Wspólnej Polityki Rolnej UE) oraz wzajemna ich kooperacja z podmiotami przetwórstwa i handlu żywnością – to najbardziej potrzebne i najtrudniejsze zadania dla polskiego rolnictwa i przetwórstwa rolnego.

Warto wspomnieć, że dotychczasowe próby powołania Trójstronnej Komisji składającej się z przedstawicieli rolników, przetwórców i handlu, w celu obiektywnego podziału wartości dodanej wytworzonej w łańcuchu dostaw żywności, nie powiodły się. Potwierdza to złożoność w/w procesu. Brak porozumienia w tej sprawie pogłębia problemy w rolnictwie, z jednoczesnym narastaniem problemów również w przetwórstwie rolnym. W naszej ocenie, jednym z koniecznych warunków do uzgodnienia w/w wzajemnej kooperacji, jest zwiększenie zorganizowania gospodarczego rolników - rozwój spółdzielczości.

Mamy nadzieję na pozytywną ocenę przez Pana Ministra naszego wniosku. Wpisuje się on w prace Resortu Rolnictwa w zakresie poszukiwania możliwości utrzymania dochodowej produkcji rolnej i przetwórstwa rolnego w Polsce. □

Spółdzielnie wnioskuje o dostęp do projektów

Kolejna interwencja w sprawie RSP

W dniu 14 maja br. Krajowa Rada Spółdzielcza ponownie zaapelowała do Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi o umożliwienie Rolniczym Spółdzielniom Produkcyjnym dostępu do wsparcia inwestycji związanych z ochroną środowiska.

Spółdzielcy od ubiegłego roku zabiegają o zmianę warunków udzielania wsparcia w ramach interwencji I.10.4 „Inwestycje przyczyniające się do ochrony środowiska i klimatu” w Planu Strategicznego dla WPR 2023-2027. Dotychczas przyjęte warunki w praktyce eliminują RSP z możliwości wnio-

skowania o w/w wsparcie, w związku z przekraczaniem przez nie wskazanego limitu obszarowego gospodarstw do 300 ha. Spółdzielnie te nie zostały uwzględnione, mimo ustalonej maksymalnej wysokości pomocy udzielanej beneficjentowi w ramach tej interwencji w okresie realizacji PS WPR na kwotę 200 tys. zł

bez względu na wielkość gospodarstwa. Jak czytamy w piśmie: *Z uwagi na zaplanowane obecnie zwiększenie alokacji na interwencję I.10.4 o 202 mln euro poprzez przesunięcie środków z innych interwencji PS WPR, zwracam się do Pana Ministra z ponowną prośbą o uwzględnienie w kryteriach oceny wniosków specyfiki RSP, ponieważ po uwzględnieniu liczby członków tych spółdzielni, w większości przypadków obszar użytkowanych gruntów rolnych wynosi znacznie poniżej 50 ha na członka RSP. Część spółdzielni chciałaby w kolejnym naborze wnioskować w ramach w/w interwencji, a ich liczba stanowiłaby niewielki procent łącznej liczby beneficjentów pomocy. Liczymy na rozważenie i uwzględnienie w pomocy rodzin rolniczych zrzeszonych w RSP.* □

W związku z przyjętym wnioskiem na VII Kongresie Spółdzielczości dotyczącym udostępnienia miejsc na półkach sklepowych przeznaczonych dla polskich regionalnych produktów żywnościowych, KRS zwraca się do Pana Ministra w następującej sprawie.

Produkty regionalne cechuje tradycyjny proces produkcji, wysoka jakość oraz wytwarzanie ich głównie przez wytwórców i podmioty gospodarcze o niewielkiej skali produkcji, w tym spółdzielnie. Jedną z głównych zalet tych produktów jest również produkcja w oparciu o zrównoważony rozwój oraz ochrona klimatu i środowiska. Jednocześnie biorąc pod uwagę zwiększający się udział w obrocie żywnością sieci handlowych i sklepów wielkopowierzchniowych, w/w wytwórcy i podmioty gospodarcze mają coraz większe problemy z dotarciem ze swoimi produktami do konsumentów. Może to skutkować utratą znacznej części w/w producentów produktów regionalnych, ze szkodą dla zachowania tradycyjnych metod produkcji, oraz brakiem dostępu do w/w żywności przez znaczną część społeczeństwa ce-

niącą tą żywnością. W naszej ocenie wymaga to zmian legislacyjnych, aby podmioty handlu detalicznego żywnością nie odmawiały przyjęcia do sprzedaży produktów regionalnych od wytwórców w danym regionie.

Mając powyższe na uwadze, zwracamy się do Pana Ministra z wnioskiem o przyjęcie rozwiązań legislacyjnych oraz wytycznych, celem zwiększenia udostępnienia miejsc na półkach sklepowych sieci handlu detalicznego i sklepów wielkopowierzchniowych działających w Polsce sprzedających żywność,

przeznaczonych dla produktów regionalnych. Będzie to służyło przetrwaniu tradycyjnych metod produkcji, prowadzeniu zrównoważonego rolnictwa i produkcji żywności oraz profilaktyce zdrowego, wysokojakościowego odżywiania.

Mamy nadzieję na pozytywną ocenę przez Pana Ministra naszego wniosku. Wpisuje się on w prowadzoną przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi ogólnopolską kampanię informacyjno-edukacyjną **#KupujŚwiadomie Produkt Polski**. □

**zgłoszenia
do 30 czerwca**

Organizator:

Mecenat:

**Realizacja
i informację:**

XXI Festiwal Spółdzielczych Zespołów Artystycznych Tęcza Polska

W Międzynarodowym Roku Spółdzielczości zapraszamy zespoły artystyczne (śpiewacze, taneczne, chóry, orkiestry, grupy teatralne itp.) działające w spółdzielniach lub pod spółdzielczym patronatem do udziału w 21. Festiwalu Spółdzielczych Zespołów Artystycznych w Polanicy-Zdroju.

Wszystkich zainteresowanych udziałem w Festiwalu zachęcamy do zapoznania się z regulaminem dostępnym na stronie www.krs.com.pl oraz o pobranie i wypełnienie ankiety zgłoszeniowej. Zgłoszenia zespołów przyjmuje Teatr Zdrojowy do końca czerwca 2025 roku.

24-26 października 2025

Zgłoszenia zespołów:
Teatr Zdrojowy im. Mieczysławy Ćwiklińskiej
Centrum Kultury i Promocji w Polanicy-Zdroju
tel.: 074 869 06 43

Nowa strategia to odpowiedź na oczekiwania trzech kluczowych grup klientów: klientów indywidualnych, przedsiębiorców oraz rolników i producentów rolnych.

W jej ramach opracowano 15 inicjatyw strategicznych i zdefiniowano 34 projekty kluczowe wspierające realizację inicjatyw strategicznych. Ambicją Zrzeszenia jest m.in. rozwój cyfrowych kanałów obsługi, segmentacja oferty produktowej, standaryzacja procesów kredytowych, rozwój kompetencji pracowników oraz wdrożenia usług związanych ze społeczną odpowiedzialnością i zrównoważonym rozwojem w oparciu o kryteria ESG.

Mirosław Skiba, prezes Zarządu SGB-Banku, podkreśla wagę strategii:

- Strategia „Więcej niż biznes” to nasza odpowiedź na transformację, którą przechodzi sektor bankowy. Nasi klienci - od młodych, nowoczesnych użytkowników, aż po aktywnych przedsiębiorców i rolników - oczekują dziś zaufanego partnera, który mówi ich językiem i rozumie ich realne potrzeby. Dużo inwestujemy w cyfryzację, integrację usług i rozwój kompetencji, aby sprostać tym oczekiwaniom. Chcemy być szybsi, lepsi i bliżsi - bez kompromisów w sferze jakości i bezpieczeństwa. Ale przede wszystkim chcemy, by hasło „Więcej niż biznes” znaczyło - więcej dla klientów indywidualnych, przedsiębiorców i więcej dla lokalnych wspólnot.

Pod hasłem „Więcej niż biznes”

SGB z nową strategią rozwoju

Zgromadzenie Prezesów Banków Spółdzielczych SGB przyjęło nową strategię Spółdzielczej Grupy Bankowej na lata 2025-2028. Dokument z hasłem „Więcej niż biznes” wyznacza kierunki rozwoju 174 banków SGB oraz SGB-Banku, koncentrując się na dwóch filarach: rozwoju biznesu i zwiększaniu sprawności operacyjnej.

KLUCZOWE CELE STRATEGII:

- co najmniej 35% wzrost portfela kredytowego,
- wzrost aktywów o 45%,
- utrzymanie kosztu ryzyka poniżej 0,9%,
- utrzymanie wskaźnika TCR odnoszącego się do bezpieczeństwa finansowego Zrzeszenia na poziomie powyżej 20% w całym okresie realizacji Strategii,
- co najmniej 20% wzrost liczby rachunków prowadzonych w Bankach Spółdzielczych SGB.

Jan Grzesiek, przewodniczący Rady Nadzorczej SGB-Banku i prezes Zarządu Banku Spółdzielczego w Jarocinie zwrócił uwagę na wymiar wspólnotowy strategii: - Przyjęty dokument łączy myślenie biznesowe z solidarnością społeczną i lokalnym zaangażowaniem. To strategia w duchu Międzynarodowego Roku Spółdzielczości, w którym akcentujemy bliskość i troskę o warunki życia małych społeczności, z ich perspektywami rozwoju, kulturą, edukacją i aktywnością biznesową.

Strategia „Więcej niż biznes” to wspólny, ambitny, przemyślany plan na przyszłość, gdzie relacje i innowacje są w centrum działań. Zakłada m.in. wzmocnienie działań marketingowych, rozbudowę aplikacji mobilnej, rozwój leasingu i faktoringu, budowę Centrum Usług Zrzeszeniowych oraz rozwój kompetencji pracowników. □

Bank Spółdzielczy w Międzyrzeczu Podlaskim

Świętują 100 lecie działalności

1 maja 1925 roku swoją działalność operacyjną rozpoczęła Kasy Stefczyka - spółdzielnia z odpowiedzialnością nieograniczoną w Międzyrzeczu Podlaskim. Dziś jej bezpośredni następca - Bank Spółdzielczy w Międzyrzeczu Podlaskim - świętuje jubileusz 100-lecia.

Inicjatorami założenia Kasy było grono światłych działaczy społecznych i niepodległościowych oraz rolnicy. Na przestrzeni 100 lat zakres działalności Banku stopniowo się poszerzał, ale jego dynamiczny rozwój nastąpił od 1999 roku, kiedy to BS Międzyrzec Podlaski przyłączył BS w Drelowie, następnie BS w Komarówce Podlaskiej (w 2001 r.) oraz BS w Konstantynowie (w 2021 r.). Jubileuszowe atrakcje i promocje dla klientów będą organizowane przez najbliższe kilka miesięcy, natomiast uroczystości będzie zaplanowana na 27 września br. uroczysta gala uświetniona występem Zespołu Pieśni i Tańca „Mazowsze”. □

Marek Banaszak Prezes Zarządu Powiatowego Banku Spółdzielczego w Gostyniu wręcza kluczyki do ufundowanej przez Bank nowej Toyoty Yaris zwycięzcom loterii - państwu Andrzejewskiemu ze Starej Krobi.

(fot. Bogdan Bujak, gostynska.pl)

Powiatowy Bank Spółdzielczy w Gostyniu

Loteria z jubileuszem w tle

W bieżącym roku jubileusz 160-lecia działalności obchodzi Powiatowy Bank Spółdzielczy w Gostyniu. Z tej okazji ufundował on bardzo cenne nagrody w loterii organizowanej przez SGB. Zwycięzcy otrzymali je w dniu 15 kwietnia br.

Loteria zorganizowana została dla tych klientów banku, którzy założyli trzymiesięczną lokatę na min. 5 tys. zł., a można było wygrać m.in. hybrydową Toyota Yaris oraz dziesięć czeków po 2 tys. zł. każdy. Akcja okazała się wielkim sukcesem - wyłącznie z lokalnego rynku założono w PBS Gostyń lokaty na ponad 53 mln. zł. Loteria była początkiem jubileuszowych obchodów, zaplanowanych na cały bieżący rok. □

Kalendarium:

✓ **1 maja** - Międzynarodowe Święto Pracy.

✓ **2 maja** - Dzień Flagi RP.

✓ **3 maja** - Święto Narodowe Trzeciego Maja

✓ **8-10 maja** - Europejski Kongres Odnowy i Rozwoju Wsi na Międzynarodowych Targach Poznańskich. Organizator: Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

✓ **10 maja** - Jubileusz 80-lecia działalności „Spółem” PSS w Lidzbarku Warmińskim.

✓ **15 maja** - szkolenie „Jednolity Plik Kontrolny - JPK, CIT oraz krajowy system e-faktur - KSEF”. Organizator: Krajowa Rada Spółdzielcza.

✓ **18 maja** - Noc Kooperatystów w „Domu pod Orłami” - wydarzenie w ramach Ogólnopolskiej Nocy Muzeów 2025. Początek - godz. 18.00.

✓ **19 maja** - Spotkanie z Agnes Mathis, dyrektorem Biura Cooperatives Europe.

✓ **20 maja** - Uroczyste Walne Zgromadzenie z okazji jubileuszu 70-lecia działalności Morskiej Spółdzielni Mieszkaniowej w Gdyni. Hotel Mercure Gdynia.

✓ **20 maja** - szkolenie „Ochrona danych osobowych w spółdzielniach - aspekty praktyczne i plan kontroli Prezesa UODO na 2025 rok”. Organizator: Krajowa Rada Spółdzielcza.

✓ **20 maja** - posiedzenie Komisji Samorządu Spółdzielczego i Promocji ZO KRS.

✓ **21 maja** - Polski Kongres Gospodarczy Pracodawcy RP, Warszawa Hotel Presidential

✓ **22 maja** - międzynarodowe seminarium eksperckie na temat rozwoju Ekonomii Społecznej. Warszawa, siedziba Ministerstwa Rodziny Pracy i Polityki Społecznej.

✓ **26 maja** - posiedzenie Komisji Lustracji Zgromadzenia Ogólnego KRS.

✓ **27 maja** - posiedzenie Komisji Spółdzielczości Mieszkaniowej Zgromadzenia Ogólnego KRS

✓ **28 maja** - Walne Zgromadzenie Europejskiej Federacji Spółdzielczości Pracy CECOP w Krakowie, połączone z seminarium „Model spółdzielczy w dobie zrównoważonego raportowania - wartości, które budują lepszy świat”.

✓ **29 maja** - posiedzenie Komisji Spółdzielczej Ekonomii Społecznej ZO KRS.

Międzypowiatowy Bank Spółdzielczy w Myszkowie

Uczcili Międzynarodowy Rok Spółdzielczości

Międzynarodowy Rok Spółdzielczości stał się dla członków Banku Spółdzielczego w Myszkowie okazją do odbycia w dniu 29 kwietnia br. uroczystego Zebrania Przedstawicieli, podczas którego Bank uhonorowany został odznaczeniem „Za Zasługi dla Spółdzielczości”.

W uroczystym spotkaniu wzięli udział zaproszeni goście m.in. **Waldemar Broś** Zastępca Prezesa Zarządu Krajowej Rady Spółdzielczej, **Artur Adamczyk** Prezes Zarządu Banku Polskiej Spółdzielczości, w którym zrzeszony jest BS Myszków, **Tomasz Kuźmiński** Dyrektor ds. Sektorowych KZBS, przedstawiciele samorządów lokalnych: Burmistrz Myszkowa **Włodzimierz Żak**, Burmistrz Koziegłówek **Jacek Ślęczka** oraz Wójt Gminy Bronów **Krzysztof Belkot**, a także byli i

obecni pracownicy BS, członkowie organów samorządowych oraz przedstawiciele firm współpracujących. Waldemar Broś podkreślając znaczenie Międzynarodowego Roku Spółdzielczości, przypomniał że spółdzielczość jest ruchem społecznym kierującym się tradycyjnymi wartościami i zasadami. Podziękował Zarządowi MBS w Myszkowie za kierowanie się nimi w codziennej pracy. **Zofia Jakubczyk** Prezes Zarządu Międzypowiatowego Banku Spółdzielczego została uhonorowana odznaką „Zasłużony Działacz Ruchu Spółdzielczego”, natomiast Bankowi Zgromadzenie Ogólne KRS przyznało odznakę „Za Zasługi dla Spółdzielczości”. 32 osoby otrzymały natomiast medale okolicznościowe z okazji Międzynarodowego Roku Spółdzielczości. □

Goście uroczystości z przedstawicielami Zarządu MBS w Myszkowie

✓ W dniach 8-10 maja br. w halach Targów Poznańskich odbył się Europejski Kongres Odnowy i Rozwoju Wsi. Organizowany przez resort rolnictwa był on jednym z wydarzeń związanych z polską prezydenturą w Unii Europejskiej. Celem Kongresu była prezentacja idei, innowacyjnych rozwiązań, najlepszych praktyk, a także podmiotów i systemów wsparcia o wyróżniającym się dorobku w działaniu na rzecz wsi i obszarów wiejskich. Kongresowi towarzyszyła strefa EXPO Wieś OdNowa!, gdzie swoje osiągnięcia prezentowały poszczególne województwa szcycąc się lokalnymi producentami m.in. spółdzielniami. Stoiska zaprezentowały m.in. OSM Rawicz i OSM Koło □

✓ **Poznańska Spółdzielnia Mieszkaniowa upamiętniła rocznicę 1000-lecia koronacji Bolesława Chrobrego wielkoformatowy murałem.** Powstał na ścianie wieżowca przy ul. Bolesława Chrobrego 18 i jest doskonale widoczny z głównych węzłów komunikacyjnych Poznania. Jego hasło przewodnie: „Tutaj wszystko się zaczęło” nawiązuje do roli Poznania w kształtowaniu polskiej państwowości. - Ten mural to nie tylko ozdoba, to nasz hołd dla dziedzictwa, które kształtuje tożsamość całego osiedla i Poznania - powiedział Prezes Zarządu Poznańskiej SM Jacek Kołaczek podczas konferencji prasowej towarzyszącej prezentacji murala. □

Raport o Spółdzielniach Europejskich

Być może krokiem takim będzie niedawna publikacja raportu z badań nad stosowaniem Rozporządzenia w Państwach Członkowskich wykonanych w 2024 r. na zlecenie Komisji Europejskiej przez zespół Europejskiego Instytutu Badawczego nad Ekonomią Spółdzielczą i Społeczną (EURICSE), którym kierował wybitny włoski znawca prawa spółdzielczego **prof. Antonio Fici**.

Ilość SCE wciąż znikoma

Raport przypomina na początku czym jest Spółdzielnia Europejska jako odrębny podmiot gospodarczy, jakie są podstawy prawne jej działania, jak wygląda proces jej rejestracji i opodatkowanie. Co znaczące bowiem - nie we wszystkich państwach UE przyjęto krajowe akty implementujące Rozporządzenie (w Polsce była to ustawa z dnia 22 lipca 2006 r. o spółdzielni europejskiej). Tak stało się np. na Malcie, w Portugalii i Włoszech, choć w tym ostatnim kraju istnieją trzy aktywne Spółdzielnie Europejskie. Uznano tam brak celowości przyjmowania takich aktów (Malta), bądź odpowiednie regulacje zawarto w aktach prawnych niższej rangi (Włochy).

Ogółem, jak wskazuje Raport, w UE jest obecnie zarejestrowanych 113 SCE, z których aktywnych jest tylko 75. Liczba ta powoli wzrastała w ciągu ostatnich lat, w 2010 r. było ich 17, w 2011 r. - 24, w 2018 r. - 42; jest jednak znikoma wobec ogólnej liczby wszystkich spółdzielni (ok. 250 tys.) czy nawet Spółek Europejskich (ponad 3 tys.).

Rozkład geograficzny jest bardzo nierównomierny:

- Niemcy - 25
- Hiszpania i Słowacja - po 7
- Belgia - 6
- Chorwacja, Grecja i Lichtenstein - po 5
- Rumunia i Włochy - po 3
- Austria i Słowenia - po 2
- Bułgaria, Estonia, Francja, Holandia, Luksemburg i Polska - po 1

Jedyna Spółdzielnia Europejska zarejestrowana w naszym kraju to „Flandria” z członkami z Polski i z Belgii prowadząca sieć sklepów medycznych oraz wypożyczalni sprzętu medycznego na terenie województwa kujawsko-pomorskiego.

Obowiązujące już przeszło 20 lat Rozporządzenie Rady UE Nr 1435/2003 w sprawie Statutu Spółdzielni Europejskiej osiągnęło ograniczony sukces.

Spółdzielni takich, określanych zwykle skrótem SCE, powstało dotąd - w porównaniu do liczby spółdzielni krajowych, czy takich form jak Spółka Europejska - niewiele, nie odgrywają też znaczącej roli ekonomicznej.

W kręgach liderów i ekspertów europejskiej spółdzielczości i w samej Komisji Europejskiej mówi się więc o konieczności nowelizacji Rozporządzenia i implementujących je ustaw krajowych, niewiele jednak dotąd zrobiono w tym kierunku.

Ustawa o Spółdzielni Europejskiej przyjęta przez Sejm RP w dniu 22 lipca 2006 r. dostosowała krajowe ustawodawstwo do postanowień Rozporządzenia Rady nr 1435/2003/WE w sprawie statutu spółdzielni europejskiej i uzupełniającej je Dyrektywy Rady nr 200/72/WE.

Aż w 13 krajach nie działa obecnie żadna SCE, a w 9 nawet nigdy nie powstała, w tym, co może dziwić, w tak rozwiniętych spółdzielczo państwach jak Finlandia czy Portugalia. Najstarsza SE istnieje już 20 lat, większość jest znacznie młodsza. Są wśród nich zarówno spółdzielnie osób fizycznych, jak i osób prawnych, mają charakter spółdzielni konsumenckich, producentów i twórczych (pracy). Działają w różnych sektorach gospodarki - w rolnictwie, gospodarowaniu odpadami i recyklingu, produkcji i dystrybucji energii, zwłaszcza odnawialnej, budownictwie i mieszkalnictwie, a także w wymagających najwyższych kwalifikacji nowoczesnych branżach jak usługi i doradztwo finansowe i dla biznesu, informatyka, dziennikarstwo itp.

Opinie ekspertów

Badania będące podstawą Raportu obejmowały także opinie ekspertów z różnych krajów (z Polski był to prof. Dominik Bierecki) o pozytywnych i ne-

gatywnych czynnikach wpływających na tworzenie SCE. Warto przyrzeć się zwłaszcza tym utrudniającym ten proces. Wymieniany tu był przede wszystkim

- brak odczuwalnych korzyści z działania w formie prawnej SCE w porównaniu z analogiczną spółdzielnią krajową,
- skomplikowany i kosztowny proces zakładania SCE (wysoki minimalny kapitał założycielski) i skomplikowane przepisy dotyczące ich funkcjonowania, zbyt wiele odniesień w Rozpo-

ządzeniu do przepisów krajowych,

- brak odpowiedniego systemu opodatkowania
- brak wsparcia publicznego dla takich inicjatyw
- niska wiedza wśród potencjalnych założycieli o istocie SCE, ale także wśród doradców i ekspertów, z których usług można by korzystać.

Podkreślano także, że pewne rozwiązania narzucane przez Rozporządzenie są sprzeczne z podstawowymi zasadami spółdzielczości (np. obowiązek konsultacji z pracownikami w spółdzielniach, które mają przecież działać w interesie członków, a nie pracowników), a także z regulacjami w ustawach krajowych.

Rekomendacje

W konkluzji autorzy Raportu sformułowali cztery rekomendacje odnośnie dalszych działań politycznych na szczeblu UE w celu umożliwienia lepszego wykorzystania tej formy prawnej jaką jest Spółdzielnia Europejska. Przytoczmy je w całości:

1. Rozporządzenie w sprawie SCE powinno zostać utrzymane, ponieważ ma ono fundamentalną wartość dla ruchu spółdzielczego i obywateli Eu-

ropy, zapewniając instytucjonalne uznanie modelu spółdzielczego na poziomie europejskim. Ostatnie wydarzenia jeszcze bardziej zwiększyły jego znaczenie, w szczególności jako narzędzia wspierania działalności transgranicznej w sektorach takich jak energetyka i mieszkalnictwo.

2. Rozporządzenie w sprawie SCE mogłoby zostać zmienione w celu wzmocnienia jego praktycznego wykorzystania i lepszego dostosowania do najnowszych trendów społecznych, zachęcając do tworzenia potencjalnych nowych SCE. Konkretnie zmiany mogłyby skupić się na uproszczeniu skomplikowanego charakteru Rozporządzenia i obniżeniu kosztów tworzenia SCE poprzez:
 - zmniejszenie liczby odniesień do prawa krajowego,
 - obniżenie minimalnego wymogu ka-

pitałowego (obecnie 30 tys. EUR),
 ■ wprowadzenie postępu cyfrowego i narzędzi cyfrowych w celu zmniejszenia obciążeń administracyjnych.

3. Rozporządzenie w sprawie SCE powinno być lepiej promowane przez Unię Europejską, państwa członkowskie i ruch spółdzielczy. Promocja powinna obejmować co najmniej następujące środki:
 - organizowanie kampanii mających na celu podnoszenie świadomości na wszystkich szczeblach (m.in. ruchu spółdzielczego, radców prawnych, notariuszy, księgowych, przedsiębiorców, instytucji publicznych, organów rejestracyjnych itp.) w celu zwiększenia zrozumienia SCE i jej potencjalnych zastosowań;
 - upowszechnianie dobrych praktyk związanych ze stosowaniem SCE w tych sektorach gospodarki, w

których jest to odpowiednia forma prawna, takich jak energetyka i mieszkalnictwo;

- finansowanie badań mających na celu identyfikację pojawiających się trendów w stosowaniu formy SCE oraz podkreślenie potencjalnych korzyści płynących z SCE, na przykład ze względu na ich znaczenie dla wdrażania DAO (zdecentralizowanego zarządzania technologią).

4. Wspieranie rozwoju SCE za pomocą dedykowanego finansowania.

Pełny tekst Raportu w języku angielskim znaleźć można pod adresem: euricse.eu. Warto się z nim zapoznać w nadziei, że forma Spółdzielni Europejskiej upowszechni się szerzej w Unii Europejskiej i w naszym kraju.

opr. dr Adam Piechowski

W PARLAMENCIE

Uczestnicy zgodni byli w jednym - projekt nie spełnia oczekiwań. Przedstawiciele stowarzyszeń krytykowali zaproponowane rozwiązania oraz to, że zakres nowelizacji jest zbyt wąski - dotyczy przede wszystkim kwestii pełnomocników. Przedstawiciele organizacji spółdzielczych zwracali uwagę na jego niekonstytucyjność. Do przewodniczącego Zespołu, posła Kamila Wnuka, wpłynęło wiele krytycznych opinii, niektóre z nich zostały przedstawione podczas spotkania.

Najwięcej kontrowersji wzbudziła propozycja ograniczenia możliwości udzielania pełnomocnictw do osób bliskich oraz do profesjonalistów, np. adwokatów. Przy tak szerokiej definicji osoby bliskiej nie ma żadnego sposobu weryfikacji tych oświadczeń, więc jest ryzyko nadużyć, a zatrudnienie profesjonalisty nie uchroni spółdzielców przed procederem kupowania pełnomocnictw. Padły też głosy, że do udziału w walnych zgromadzeniach powinno się dopuścić wyłącznie członków spółdzielni - aby o wspólnym majątku nie decydowały osoby z zewnątrz.

Obecni na posiedzeniu prawnicy podkreślali, że zaproponowane przepisy można zaskarżyć jako niekonstytucyjne, gdyż wykluczają znaczną część członków z możliwości ustanowienia pełnomocnika (np. osoby starsze, które chciałyby skorzystać z tej formy lecz nie mają osób bliskich). Jak zauważył Piotr Pałka - zaproponowane przepisy skonstruowa-

Zespół Parlamentarny ds. Spółdzielczości Mieszkaniowej

Projekt nie spełnia oczekiwań...

Trwają konsultacje projektu ustawy o zmianie ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych przygotowanego w Ministerstwie Technologii i Rozwoju. W dniu 22 kwietnia br. omawiano je na posiedzeniu Parlamentarnego Zespołu ds. Spółdzielczości Mieszkaniowej.

ne są w ten sposób, że oświadczenie o stosunku bliskości składa pełnomocnik, nie zaś członek SM. - Sformułowanie, że oświadczenie ma składać „członek lub pełnomocnik” prowadzi do sytuacji, w której członek może nie wiedzieć, że w jego imieniu złożono dokument pełnomocnictwa wraz z oświadczeniem - podkreślił. - Poza tym spółdzielnia pozbawiona została jakiegokolwiek narzędzi do weryfikowania zgłoszonych dokumentów. Niekonstytucyjny jest także art. 4 projektu który zakłada, że do niezakończonych postępowań sądowych w zakresie zmian wprowadzonych pełnomocnictwami, należy stosować przepisy nowej ustawy (prawo nie działa wstecz).

Przedstawiciele organizacji spółdzielczych zgodnie stwierdzili, że jedynym sposobem na uniknięcie kolejnych problemów wynikających z przeregulowania ustawy złymi przepisami, jest zastosowanie sprawdzonych rozwiązań Prawa spółdzielczego. Prezes Zarządu KRS Mieczysław Grodzki podkreślił, że należy powrócić do organizowania zebrań przedstawicieli, gdyż ta forma zapewniała członkom spółdzielni mieszkaniowych dobrą reprezentację i rozwiązywała problem frekwencji na walnych zgromadzeniach. Prezes ZRSM RP Jerzy Jankowski stwierdził, że należy powrócić do zapisu „członek spółdzielni bierze udział w walnym zgromadzeniu osobiście, chyba że statut stanowi inaczej” - spółdzielnie mieszkaniowe nie mogą być wyjątkiem. Każde inne rozwiązanie daje furtkę do rozmaitych manipulacji, których obecnie jesteśmy świadkami - podkreślił. Konkludując, przewodniczący Zespołu oświadczył, że propozycje zmian w kształcie zaproponowanym przez ministerstwo nie zyskały aprobaty Zespołu. □

Lekcja online z konkursowymi nagrodami

W dniu 15 kwietnia br. poznaliśmy laureatów ogólnopolskiego konkursu „Wkład naszej spółdzielni uczniowskiej w edukację ekonomiczną jej członków i społeczności szkolnej”, organizowanego przez Fundację Rozwoju Spółdzielczości Uczniowskiej, Związek Lustracyjny Spółdzielni oraz Fundację Warszawski Instytut Bankowości.

W konkursie wzięło udział 18 spółdzielni uczniowskich - osiem ze szkół podstawowych i dziecięcych ze szkół ponadpodstawowych. Komisja konkursowa poddała wszystkie prace wnikliwej ocenie pod kątem czytelności i wyrazistości przekazu, estetyki wykonania, kompleksowości opisanych działań oraz sposobu prezentacji tematu. Pozwoliło to wyłonić tegorocznych laureatów:

Szkoły ponadpodstawowe

Nagroda główna:

- Spółdzielnia Uczniowska „Z Sercem” z Zespołu Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego w Mieczysławowie.

Wyróżnienia:

- Spółdzielnia Uczniowska „Szarotka” z Zespołu Szkół im. bł. ks. Piotra Dańkowskiego w Jordanowie.
- Spółdzielnia Uczniowska „Biznesu” z Zespołu Szkół im. Wincentego Witosa w Zarzeczcu.

Fragment pracy SU „Z Sercem” z Mieczysławowa

Szkoły podstawowe

Nagroda główna:

- Spółdzielnia Uczniowska „Fenus” z Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Wojsławicach.

Wyróżnienia:

- Spółdzielnia Uczniowska „Wyrwigrasz” z Katolickiego Zespołu Szkolno-Przedszkolnego im. św. Edyty Stein z Lublińca.
- Spółdzielnia Uczniowska „Dziupła” ze Szkoły Podstawowej nr 7 im. Partyzantów Ziemi Kieleckiej w Kielcach.

Wyniki konkursu zostały ogłoszone podczas ogólnopolskiej lekcji on-line „Świetlny miecz cyberbezpieczeństwa”. Była ona jednym z wydarzeń poprzedzających tegoroczny Kongres Edukacji Ekonomicznej, który odbywał się w dniach 16-17 kwietnia br. (również w formule online).

Lekcję przeprowadziły: Paulina Roślóń - ekspertka ds. cyberbezpieczeństwa i edukacji cyfrowej Banku Pekao S.A. oraz Bogusława Stępień - główna specjalistka ds. cyberbezpieczeństwa Banku Pekao S.A. Uczestnicy dowiedzieli się m.in. gdzie w sieci można natknąć się na cyberprzestępców, jak oni działają i co robią w wirtualnym świecie gier online. Mówiono także o tym jak bezpiecznie korzystać z bankowości elektronicznej, blika i karty płatniczej.

Organizatorzy dziękują wszystkim, którzy odpowiedzieli na zaproszenie i włożyli wysiłek w przygotowanie bardzo ciekawych prac. Składamy gorące gratulacje zwycięzcom oraz opiekunom spółdzielni uczniowskich za wsparcie oraz mobilizację młodych spółdzielców do podjęcia trudu uczestnictwa w konkursie. □

WARSZAWSKI
INSTYTUT
BANKOWOŚCI

Fundacja Rozwoju
Spółdzielczości Uczniowskiej

W spotkaniu udział wezmą przedstawiciele spółdzielczości pracy z 20 krajów europejskich, w tym władze CECOP z Prezydentem **Giuseppe Guerininim**, a także przedstawiciel Europejskiej Grupy Doradczej ds. Sprawozdawczości Finansowej - instytucji wspierającej Komisję Europejską w procesie zatwierdzania Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej. Tematem seminarium jest bowiem „Model spółdzielczy w dobie zrównoważonego raportowania - wartości, które budują lepszy świat”.

- Wymogi raportowania pozafinansowego i zrównoważonego to rzeczywistość, w której spółdzielnie funkcjonują już dziś. Z tymi zagadnieniami muszą mierzyć się nie tylko duże podmioty, jak np. spółdzielnia korporacja Mondragon, której przedstawiciele będziemy gościć w Krakowie - mówi Prezes Zarządu

Walne Zgromadzenie i Kongres CECOP w Krakowie

Gościmy światową czołówkę

Związek Lustracyjny Spółdzielni oraz Europejska Federacja Spółdzielni Pracy CECOP organizują międzynarodowe seminarium połączone z Walnym Zgromadzeniem i Kongresem CECOP. Wydarzenie to odbędzie się w Krakowie 28 maja br.

ZLSP Janusz Paszowski wiceprezydent CECOP - ale także spółdzielnie pracy, zwłaszcza te, które nastawiły się na zrównoważoną gospodarkę, sprzyjającą włączeniu społecznemu. Ekspertcy z różnych krajów będą starali się przedstawić im najlepsze rozwiązania i sposoby poruszania się w tym szybko zmieniającym się obszarze. Zapraszamy także na panel

dyskusyjny poświęcony wyzwaniom i szansom spółdzielczości w kontekście zrównoważonego rozwoju.

Po konferencji odbędzie się Walne Zgromadzenie CECOP połączone z wyborami nowych władz organizacji na kolejną, czteroletnią kadencję. A na zakończenie dnia uczestnicy spotkania wraz z zaproszonymi gośćmi udadzą się do Wieliczki, gdzie zorganizowano dla nich uroczystą kolację. □

SKOK znajdziesz:

- w każdym z 16 województw
- w około 80% powiatów

Zapoznaj się z ofertą
Spółdzielczej Kasy
Oszczędnościowo-Kredytowej
w Twojej okolicy!

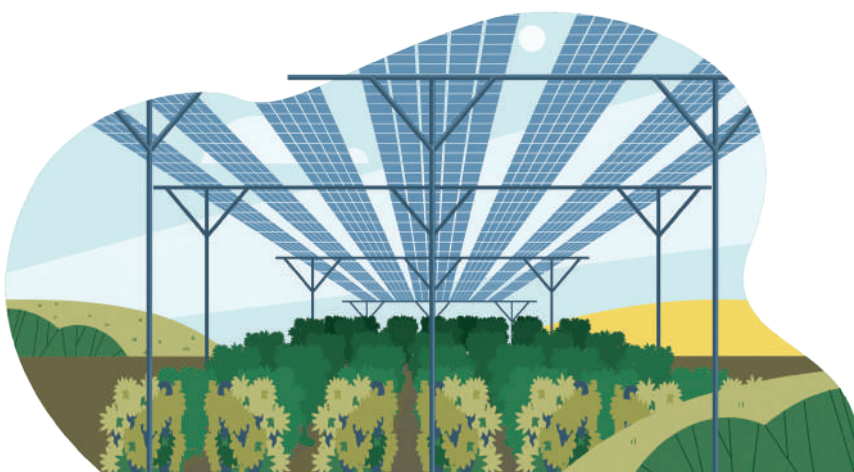
www.skok.pl

Czy fotowoltaika (agro-PV) może pełnić dodatkową rolę dla spółdzielców?

Agrofotowoltaika - szansa na rozwój gospodarstw

Choć inwestycje w odnawialne źródła energii (OZE) w Polsce dynamicznie rosną, energetyczne potrzeby podmiotów spółdzielczych realizujących swoje działania na obszarach wiejskich, zarówno produkcyjnych, jak i przetwórczych, nadal pozostają w dużej mierze niezaspokojone.

Prowadzący rolnicze spółdzielnie produkcyjne chcąc produkować i wykorzystywać własną odnawialną energię, korzystają prawie wyłącznie z tzw. mikroinstalacji prosumenckich o mocy do 50 kW. Takie rozwiązania są często niewystarczające dla podmiotów o większym zapotrzebowaniu energetycznym. Budowa większych instalacji wiąże się jednak z licznymi barierami organizacyjnymi i prawnymi np. wyłączenie gruntów z produkcji rolnej...

Ciekawym sposobem na zwiększenie udziału OZE w rolniczych spółdzielniach produkcyjnych w połączeniu z różnymi formami magazynowania energii (energia elektryczna, energia cieplna) mogłaby być agrofotowoltaika.

Rozwiązania techniczne określane jako agrofotowoltaika (agro-PV) wpisują się w ideę wytwarzania energii elektrycznej za pomocą instalacji fotowoltaicznej posadowionej na gruncie rolnym w sposób umożliwiający jednoczesną produkcję rolną i produkcję energii elektrycznej dla potrzeb gospodarstwa.

Instalacje agro-PV

Koncepcja ta została opracowana na początku lat 80. XX w. Obecnie instalacje agro-PV funkcjonują na całym świecie, w szczególności w Azji. Pro-

jekty agro-PV są realizowane w oparciu o następujące rozwiązania techniczne: panele PV instalowane nad uprawami, fotowoltaika między rzędami upraw, panele PV zintegrowane z budynkami lub obiektami technicznymi (np. szklarnie, rampy).

Z analizy dotychczas zrealizowanych projektów agro-PV wynika, że są one zróżnicowane. Obejmują zarówno instalacje o dużej mocy rozwieszone za pomocą wysokich konstrukcji nad pastwiskami, jak i mniejsze, zainstalowane na budynkach gospodarczych. Jest to uzależnione od zapotrzebowania na energię gospodarstwa oraz od warunków występujących na danym terenie. Z danych Fraunhofer Institute for Solar Energy Systems ISE, do 2022 roku moc zainstalowana takich instalacji działających w Europie wynosiła 14 GW.

Zalety środowiskowe

Instalacja agro-PV pomaga chronić przed nadmiernym nasłonecznieniem określone uprawy np. owoce miękkie. Chroni także przed niekorzystnymi zjawiskami pogodowymi, takimi jak susze, grad i ulewę. Instalacja taka może być też wyposażona w systemy zatrzymujące wodę deszczową i systemy nawadniające. W efekcie agrofotowoltaika przy

takich założeniach wspiera zrównoważony rozwój na obszarach wiejskich.

Samowystarczalność energetyczna i autokonsumpcja

Obserwowany w Polsce, ale także w innych krajach Europy boom na inwestycje w OZE, niesie za sobą także ryzyko... Dotychczasowy model rynków energii, tzn. produkcja energii odnawialnej i jej sprzedaż „do sieci” się wyczerpuje, dlatego produkcja energii na potrzeby własne spółdzielców, tzw. autokonsumpcja staje się kluczowym aspektem powodzenia w szczególności dla podmiotów, dla których produkcja rolna jest przecież podstawowym celem. Jak wskazuje Pani inż. Natalia Aleksiejuk - audytor energetyczny, ekspert Stowarzyszenia im. prof. Żmijewskiego, niezwykle ważne jest indywidualne podejście do potrzeb i możliwości konkretnego podmiotu, aby od strony energetycznej maksymalizować tzw. autokonsumpcję, czyli konsumpcję wytworzonej energii elektrycznej na potrzeby własne lub w lokalnej społeczności energetycznej np. w modelu spółdzielni energetycznej. Takie założenie powinno zawsze stanowić punkt wyjścia do podejmowania decyzji inwestycyjnych.

Barier prawne

Z uwagi na przepisy regulujące ochronę gruntów rolnych, instalacje OZE (PV) buduje się na glebach o najmniejszej przydatności do produkcji rolnej - na użytkach rolnych klas bonitacyjnych IV – VI, wytworzonych z gleb pochodzenia mineralnego. Agrofotowoltaika, jako rozwiązanie niewyłączające gruntów z produkcji rolnej pozwalałaby rolnikom na realizację inwestycji blisko miejsca konsumpcji, lokalnie wytworzonej, własnej energii elektrycznej. Podobnie jak z każdymi nowościami w różnych branżach, także w produkcji energii elektrycznej, rozwój agro-PV w Polsce warunkowany jest regulacjami. Niemniej jednak to kolejne rozwiązanie techniczne pokazujące, że można wytwarzać energię odnawialną na potrzeby gospodarstwa rolnego w sposób nie wpływający na jego podstawową produkcję, z zachowaniem zasad zrównoważonego rozwoju.

Rafał Czaja
Katarzyna Brona

STOWARZYSZENIE
NA RZECZ EFEKTYWNOŚCI
IM. PROF. KRZYSZTOFA ŻMIJEWSKIEGO

Dynamika wzrostu w spółdzielczości energetycznej jest wyraźna: jeszcze w 2021 roku funkcjonowały zaledwie dwie spółdzielnie energetyczne. Ich szczególnie intensywny rozwój przypadł na lata 2023-2025: w samym 2023 roku powstało 18 nowych spółdzielni, a potem coraz szybciej powstawały kolejne. Dane z początku roku 2025 wskazywały jeszcze na 60 podmiotów tego rodzaju wpisanych do wykazu prowadzonego przez KOWR, ale na dzień 6 maja br., po zaktualizowaniu o nowe, zgłaszające się spółdzielnie, było ich już 83.

Rola w lokalnych społecznościach

Spółdzielnie energetyczne stają się atrakcyjną alternatywą dla tradycyjnych form zarządzania energią, pozwalając na demokratyczne zarządzanie i większą kontrolę nad jej lokalną produkcją. Ich członkowie mogą korzystać z energii wytwarzanej z OZE na preferencyjnych warunkach, unikając przy tym wielu opłat t.j. opłaty OZE, kogeneracyjna, czy tzw. opłata mocowa - co przekłada się na niższe rachunki za prąd i zwiększone bezpieczeństwo energetyczne. Obowiązujące przepisy wymagają, by spółdzielnie zarejestrowane do końca 2025 roku pokrywały co najmniej 40 proc. swojego zapotrzebowania na energię z własnej produkcji, a od 2026 roku próg ten ma wzrosnąć do 70 proc. Ten ostatni punkt budzi jednak kontrowersje czy nie podziela on „mroząco” na zainteresowanie tą formą działalności (o czym za chwilę).

Dla pobudzenia rynku biometanu

Resort rolnictwa od 2023 r. systematycznie wprowadza zmiany mające na celu rozwój spółdzielni energetycznych. Spółdzielniom umożliwiono m.in. działalność w zakresie produkcji i zużycia biogazu rolniczego oraz biometanu. Wśród proponowanych ułatwień znalazły się: uproszczenie procedur przyłączania nowych źródeł OZE, ograniczenie biurokracji, zniesienie limitu liczby członków, zapewnienie dostępu do preferencyjnych pożyczek bankowych.

Rozważane jest także złagodzenie wymogu dotyczącego autokonsumpcji energii (do wyrażnie poniżej 70 proc. od przyszłego roku), co ma zachęcić do zakładania spółdzielni energetycznych nawet przez małe społeczności. Nowe przepisy mają również usystematyzować stosowanie prawa zamówień publicznych w rozliczeniach między spółdzielniami energetycznymi a spółkami komunalnymi.

Rozwój energetyki odnawialnej

Szybki wzrost i kolejne zmiany

Szybki przyrost liczby spółdzielni energetycznych umożliwia lokalnym społecznościom wspólne wytwarzanie i wykorzystywanie energii pochodzącej z OZE. Rozwojowi sektora sprzyjają na ogół regulacje i programy wsparcia mające na celu ułatwienie powstawania i działania tych inicjatyw. Sporo jest jednak jeszcze do zrobienia, by spółdzielczość energetyczna zaczęła odgrywać naprawdę znaczącą rolę w krajowej energetyce.

W 2025 roku Bank Ochrony Środowiska i Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu uruchomiły pilotażowy program wsparcia dla spółdzielni energetycznych. Jego celem jest przełamanie barier stojących na drodze do ich uruchamiania poprzez wsparcie finansowe i doradcze, co ma przyspieszyć rozwój lokalnych rynków energii, a zarazem zwiększyć bezpieczeństwo energetyczne gmin i ich mieszkańców. Program obejmuje nie tylko wsparcie inwestycyjne, ale również pomoc w planowaniu i zarządzaniu projektami energetycznymi.

mi opartymi na Odnawialnych Źródłach Energii.

Dlaczego nie duże miasta?

Krajowa Rada Spółdzielcza zabiega o to, aby dalszy rozwój spółdzielni energetycznych mógł objąć także duże miasta, co pozwoliłoby na jeszcze większą skalę wykorzystywać lokalne źródła energii. Kluczowe są także nie tylko ułatwienie zakładania spółdzielni, ale także tworzenie warunków do ich trwałego i efektywnego funkcjonowania. Nie chodzi bowiem tylko o to, by zanotować powstanie jeszcze jednego podmiotu na rynku, ale żeby ten podmiot trwale, efektywnie i długodystansowo służył społeczeństwu, oczekującemu dostępu do źródeł energii zarówno „czystej”, jak i niedrogiej.

Nowe perspektywy i szanse

Spółdzielnie energetyczne zyskują na popularności jako narzędzie do obniżania kosztów zużycia energii oraz służące wzmocnieniu bezpieczeństwa energetycznego na poziomie lokalnym. Kolejne regulacje i programy wsparcia mają na celu usunięcie barier i zachęcenie kolejnych społeczności do wspólnego inwestowania w odnawialne źródła energii - przynajmniej tak wynika z padających deklaracji i pierwszych działań. Spółdzielczość energetyczna to także kolejna szansa na wzmocnianie wartościowych postaw w obrębie społeczeństwa obywatelskiego.

Robert Azembski

Znaczki klapowe z logo międzynarodowej spółdzielczości

Zachęcamy wszystkich spółdzielców do upowszechniania znaku graficznego międzynarodowej spółdzielczości. Znaczek COOP (skrót angielskiego słowa cooperative - spółdzielnia) wykonany jest z chromowanego metalu i emaliowany.

**cena:
15,99 zł brutto szt.**

**zamówienia:
tecza.polska@krs.com.pl**

G ościemi spotkania byli m.in.: **Marek Frąckowiak** Prezes Izby Wydawców Prasy, **Cezary Dończyk** Prezes Warszawskiego Towarzystwa Prasy Lokalnej, a także prezesi spółdzielni wydających własne tytuły prasowe: **Barbara Różewska** (Warszawska Spółdzielnia Mieszkaniowa), **Anna Tylkowska** („Społem” WSS Śródmieście), **Sławomir Antonik** (SM Bródno), **Michał Golik** (Siedlecka Spółdzielnia Mieszkaniowa).

Spotkanie prowadził **Andrzej Rogiński** sekretarz Warszawskiego Towarzystwa Prasy Lokalnej, redaktor naczelny warszawskiego pisma lokalnego „Południe” oraz spółdzielczego „Nasze Stokłosy”. Jak podkreślił, prasa regionalna zupełnie niesłusznie jest traktowana po macoszemu. Pełni ona niezwykle ważną rolę będąc głosem lokalnych wspólnot, które nie są w stanie przebić się w ogólnopolskich mediach. Potrzeba upowszechniania informacji, dzielenia się problemami i dyskusji jest wszędzie bardzo silna. Gazety wydawane przez spółdzielnie mieszkaniowe są wielkim wsparciem dla Zarządów, które w ten sposób komunikują sprawy istotne dla członków i kształtują więzi między nimi. Szacuje się, że warszawskie spółdzielnie mieszkaniowe łącznie wydają 80 tys. egzemplarzy gazet - stwierdził Andrzej Rogiński.

Prezesi spółdzielni podjęli dyskusję nad celowością wydawania własnych tytułów prasowych. Ich zdaniem, jest to jedyna droga by dotrzeć z przekazem do wszystkich mieszkańców, gdyż znaczna większość osób starszych w ogóle nie korzysta z internetu. - Gazeta nie może być jednak ostatecznym źródłem wiedzy - podkreślił Sławomir Antonik. - Nie zastąpi regulaminów, sprawozdań, wzorów regulujących zasady podziału ciepła, tekstów ustaw, itp., a te są czytane nie-

Chcemy informować i integrować, a nie konfliktować

0 roli prasy spółdzielczej

W dniu 8 kwietnia br. w Bibliotece Publicznej m.st. Warszawy przy ul. Koszykowej 26/28 odbyło się Forum Prasy Lokalnej. Wzięło w nim udział ok. 50 osób - wydawcy, dziennikarze oraz czytelnicy. Tematem przewodnim Forum była prasa spółdzielcza.

chętnie. Gazeta przybliży sprawy często trudne do przyjęcia dla mieszkańców. Służy temu, by je rzetelnie wyjaśnić.

- Musimy się bronić przed dezintegracją środowiska spółdzielczego - podkreślił Michał Golik. - Chcemy być wspólnotą ludzi zaprzyjaźnionych, aktywnych, znających się nawzajem. Do tego potrzebna nam gazeta „Między Nami Spółdzielcami”, która w przyszłym roku ukaże się w Siedlcach po raz setny. Redaktor Krzysztof Tomaszewski dodał, że dla budowania więzi nieocenione znaczenie ma prowadzenie działalności społeczno-wychowawczej i kulturalnej. Relacje z tych wydarzeń to zawsze najpopularniejsza rubryka.

Zastanawiano się także, na ile prasa spółdzielcza powinna być krytyczna i podejmować tematy budzące emocje. Z jednej strony, co podkreślił Marek Frąckowiak, gazety nie powinny lukrować rzeczywistości i być wyłącznie głosem

zarządów. Uczestnicy spotkania stwierdzili jednak, że prasa spółdzielcza ma mieć charakter integrujący, a nie rozliczający. - Do rozliczania są biuletyny i fora internetowe, a my mamy pokazywać pozytywną stronę spółdzielczości, upowszechniać ją jako ideę współpracy - podkreśliła Anna Tylkowska. - Popularyzujemy więzi międzyludzkie, bo to one są istotą spółdzielczości - stwierdziła dr Elżbieta Ciborska. - Wspólnota mieszkaniowa to piękna nazwa, ale w rzeczywistości żadnej wspólnoty tam nie ma. Prasa spółdzielcza powinna lepiej wykorzystywać lokalne potencjały. Wydawcy byli zgodni, że wbrew tendencji do oszczędzania na tego typu działalności, prasa spółdzielcza spełnia niezwykle istotną rolę.

Spotkaniu towarzyszyła wystawa tytułów prasy spółdzielczej ze zbiorów Biblioteki Głównej Woj. Mazowieckiego.

(KZ)

Tekst jednolity ustawy
z dnia 16 września 1984 r.

Prawo spółdzielcze

według stanu prawnego na dzień 1 stycznia 2024 roku.

W cyklu „Biblioteczka Krajowej Rady Spółdzielczej ukazał się tekst jednolity ustawy z dnia 16 września 1984 r. Prawo spółdzielcze według stanu prawnego na 1 stycznia 2024 roku. Mamy nadzieję, że ta podręczna broszurka będzie pomocna w codziennej pracy organów spółdzielni.

20 cena:
zł brutto

zamówienia: teca.polska@krs.com.pl

Zainteresowanie odwiedzających wzbudziły zarówno zbiory muzealne, jak i okolicznościowe wystawy: zorganizowana przed wejściem do Muzeum wystawa informująca o potencjale, historii i zasadach spółdzielczości, kącik wyrobów rękodzieła ludowego i artystycznego spod znaku „Cepelii”, a także wystawa o historii spółdzielni uczniowskich. Ta ostatnia przykuła uwagę zarówno młodszych, jak i starszych gości, z których wielu pamiętało prowadzoną w nich za młodu aktywność w SU oraz oszczędzanie pieniędzy w SKO.

Z kolei młodzi ludzie - których w Noc Kooperatystów także nie zabrakło - byli żywo zainteresowani postaciami kooperatystek i kooperatystów zwłaszcza z okresu międzywojennego i prosili nawet o polecanie im właściwych lektur dla uzupełnienia wiedzy.

Kilka słów o Muzeum i Bibliotece

Propozycję, by utworzyć spółdzielczy instytut wraz z biblioteką i muzeum, które dokumentowałyby działania prężnie rozwijającego się w czasach zaborów ruchu spółdzielczego, przedstawił w lutym 1918 r. Franciszek Stefczyk, pionier galicyjskiej spółdzielczości finansowej oraz promotor kooperatywnego handlowego. Hasło, by zebrać w jednym miejscu pamiętki dokumentujące rozwój poszczególnych rodzajów i branż spółdzielczych, trafiło na podatny grunt. Pewnie także dlatego, że postulat ten pojawił się na Pierwszej Konferencji Przewodników Polskiej Kooperacji w Lublinie.

Było to spotkanie spółdzielców z trzech zaborów o znaczeniu strategicznym, bo pozycjonowano na nim miejsce kooperatywnego na mapie gospodarczej, politycznej i społecznej Polski już po odzyskaniu niepodległości.

Odpowiedź różnych oddziałów spółdzielni była pozytywna, jednakże wszyst-

Ponad 500 gości w „Domu pod Orłami”

Udana Noc Kooperatystów 2025

17 maja br. w Noc Muzeów 2025 również Muzeum Historii Spółdzielczości w Polsce KRS było otwarte. Szacuje się, że do północy odwiedziło je ponad 500 osób. Na gości czekały m.in. wycieczki z przewodnikiem oraz wykład, z którego mogli dowiedzieć się ciekawostek dotyczących życia czołowych, historycznych postaci kooperatywnego.

kie zgromadzone wówczas zbiory przepały w Powstaniu Warszawskim. Muzeum Ruchu Spółdzielczego uruchomiono dopiero w 1968 roku w Nałęczowie.

Po przeniesieniu zbiorów do Warszawy, w 2001 roku, dokonano ponownego otwarcia. Do dziś udało się w Muzeum zgromadzić kilkadziesiąt tysięcy obiektów związanych z rozwojem spółdzielczości w Polsce, m.in. sztandary spółdzielcze, medale i odznaczenia, monety kolekcjonerskie, rzeźby, plakaty, stare statuty i książki rachunkowe, archiwalne fotografie oraz zbiór ponad wielu tysięcy książek i 320 tytułów prasowych, bezpośrednio lub pośrednio związanych ze spółdzielczością.

Fascynujący „Dom pod Orłami”

Oprócz zdobycia czy poszerzenia wiedzy o spółdzielczości Goście interesowali się także samym historycznym obiektem mieszczącym Muzeum, czyli tzw. Domem Pod Orłami. Biurowiec ten powstał w latach 1912-1917 na siedzibę Banku Towarzystwa Towarzystw Spółdzielczych według projektu znanego architekta Jana Heuricha Młodszego, z charakterystycznymi Orłami na dachu wyrzeźbionymi przez Józefa Zygmunta Otto. Dziś jest siedzibą Krajowej Rady Spółdzielczej, służąc także pokojami na wynajem.

Robert Azembski

Jak możemy wzajemnie się wspierać?

Dyrektor Cooperatives Europe z wizytą w KRS

Goszcząca w Warszawie na konsultacjach prowadzonych w ramach działań Komisji Europejskiej Dyrektor Cooperatives Europe Agnes Mathis odwiedziła „Dom pod Orłami”.

Podczas spotkania z Prezesem Zarządu KRS Mieczysławem Grodzkim Agnes Mathis podkreśliła, że zarówno najważniejsza europejska organizacja spółdzielcza, jak i organizacje krajowe (takie jak KRS), powinny wspierać się w poszukiwaniu relacji z politykami i eurodeputowanymi odpowiedzialnymi za kształtowanie otoczenia prawnego spółdzielczości. Wspólnymi działaniami można zdziałać więcej. Edukacja spółdzielcza jest jednym z takich obszarów, w których Cooperatives Europe może wspomóc KRS swoimi rekomendacjami np. w ubieganiu się o realizację projektów edukacyjnych w partnerstwie z uczelniami wyższymi. Dyskutowano także o popularyzacji nowych branż spółdzielczych na forum Rady Cooperatives Europe. □

Działalność Społeczno-kulturalną Spółdzielnia Mieszkaniowa „Budowlani” w Bydgoszczy ma wpisana w statut od chwili swojego powstania w 1958 roku. W ciągu 67 lat funkcjonowania SMB przybierała ona rozmaite formy - w zależności od zapotrzebowania i zainteresowań członków. W latach 70. świetnie rozwijała się Pracownia Modelarstwa Lotniczego - co zresztą nie dziwi jeśli wziąć pod uwagę historię Bydgoszczy z jej przedwojenną Oficerską Szkołą Lotniczą i Zakładami Lotniczymi. Obecnie to nie modele samolotów, lecz sztuki piękne - literatura i taniec nowoczesny - stanowią dominujący kierunek działalności kulturalnej SMB.

Dom Kultury „Modraczek” powstał w 1978 roku dla nowo wybudowanego wówczas osiedla mieszkaniowego „Wyżyny”. To nadal jedno z większych osiedli w Bydgoszczy - zamieszkuje je ok. 45 tys. osób - a „Modraczek” nadal jest jedyną placówką kulturalną w okolicy. Nic dziwnego, że z jego oferty korzystają nie tylko mieszkańcy „Wyżyny”, ale także innych osiedli, a nawet osoby spoza Spółdzielni. - Nie zamykamy się na nikogo - podkreśla Dyrektor Domu Kultury „Modraczek” **Agnieszka Buzalska**. - Oczywiście, mamy pewne ograniczenia związane z naszymi możliwościami lokalowymi i kadrowymi, ale chętnie widzimy wszystkich, którzy chcą do nas przyjść.

Właścicielem i mecenasem „Modraczka” jest Spółdzielnia „Budowlani”, która finansuje jego działalność z przychodów z wynajmu lokali użytkowych. Dzięki temu w Domu Kultury funkcjonuje pięcioosobowy zespół pracowników wspierany przez instruktorów oraz wolontariuszy. Co miesiąc ok. 1500 mieszkańców przewija się przez to miejsce korzystając z oferty zajęć kulturalnych, edukacyjnych i sportowych. Największą popularnością cieszy się Klub Seniora, który liczy obecnie 141 członków. Na jego

Zbawienne działanie dobrego towarzystwa sprawia, że Klub Seniora w „Modraczku” nie potrzebuje reklamy.

Dom Kultury „Modraczek” Spółdzielni Mieszkaniowej „Budowlani” w Bydgoszczy

Dom Kultury „Modraczek” SM „Budowlani” w Bydgoszczy

Zasłużony dla Kultury Polskiej

Czy spółdzielcze placówki społeczno-kulturalne mogą sięgać po najwyższe odznaczenia państwowe i cieszyć się wyjątkowym prestiżem na równi z innymi instytucjami z obszaru kultury? Nic nie stoi na przeszkodzie, jeśli tylko wyróżniają się w jej tworzeniu, upowszechnianiu i ochronie. Taką placówką jest Dom Kultury „Modraczek” Spółdzielni Mieszkaniowej „Budowlani” w Bydgoszczy, który w 2008 roku otrzymał przyznaną przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego Odznakę „Zasłużony dla Kultury Polskiej”.

spotkania raz w tygodniu przychodzi około setka osób. - Nie jesteśmy w stanie zapewnić wszystkim chętnym możliwości uczestnictwa w tych spotkaniach, dlatego wprowadziliśmy pewne ograniczenia - mówią pracownicy „Modraczka”. - Być może w przyszłości znajdziemy jakiś sposób na to, by kolejne osoby mogły dołączyć do Klubu Seniora.

„Mądra sówka” i „Chór mam”

Oferta „Modraczka” dostosowana jest do różnych grup wiekowych. Zaczynają już trzylatki, którym dedykowane są zajęcia z rytmiki oraz umuzykalniające ćwiczenia i zabawy ruchowe. Pięciolatek mogą rozpocząć intelektualne przygody razem z „Mądrą sówką”, prowadzoną przez **Annę Krajewską**, która wspiera ich pierwsze kroki w czytaniu, zapamiętywaniu oraz w edukacji przed pójściem do szkoły, a także w pierwszych klasach szkolnych. Dzieci od siódme-

Gdy maluchy bawią się na zajęciach z rytmiki, ich mamy śpiewają w chórze.

go roku życia mają do dyspozycji już cały wachlarz rozmaitych aktywności - od nauki angielskiego i niemieckiego, poprzez naukę gry na pianinie i gitarze, po opanowanie cyrkowych sztuczek z żonglerki, iluzji i pantomimy. Ósmoklasiści i maturzyści mogą przygotować się do ważnych egzaminów, osoby uzdolnione plastycznie, a nawet całe rodziny - wspólnie spróbować swoich sił w różnych technikach plastycznych.

Dla osób dorosłych jest gimnastyka prowadzona z potrzeby serca przez wolontariuszkę, Panią **Małgosię Górską**. - Nasi pracownicy i współpracownicy to renomowana kadra z długoletnim stażem, sprawdzona i lubiana przez mieszkańców. Wielu uczestników przychodzi na zajęcia właśnie z uwagi na prowadzących - podkreśla Agnieszka Buzalska.

„Modraczek” szczególnie dba o stworzenie przyjaznej przestrzeni dla kobiet i wychodzi naprzeciw ich potrzebom. Z inicjatywy mieszkanki w 2023 roku powstał tu „Chór Mam”, stworzony przez panie, które przyprowadzały na zajęcia swoje najmłodsze dzieci. Aby w tym czasie się nie nudzić założyły chór i zatrudniły chórzystę. Dziś spotykają się w 10-osobowym gronie aby wspólnie ćwiczyć i pewnie wkrótce odważą się dać pierwszy publiczny występ. Na tremę nie narzekają natomiast młodzi wychowankowie - koncerty swoich uczniów regularnie organizuje **Izabela Kaczyńska**, instruktorka gry na pianinie i zajęć rytmicznych.

Majowe spotkanie „Kawiarni Literackiej” oraz ostatnie wydanie „Almanachu” związanych z „Kawiarnią” autorów

Kawiarnia literacka

W maju 2007 roku „Modraczek” po raz pierwszy zaprosił do „Kawiarni literackiej”. Pod tą nazwą kryje się cykl spotkań, odbywających się raz w miesiącu, podczas których swoją twórczość prezentują poeci i pisarze nie tylko z Bydgoszczy i okolic, ale także z innych regionów Polski oraz zza granicy. Inspiracją do utworzenia „Kawiarni” była prezentacja w Miejskim Ośrodku Kultury, podczas której mieszkanka osiedla „Wyżyny” **Barbara Jendrzewska** - polonistka i poetka - promowała swój tomik wierszy. Żywe zainteresowanie uczestników skłoniło ją by poszukać miejsca, w którym każdy twórca mógłby znaleźć przyjazną przestrzeń dla siebie. Zwróciła się do Agnieszki Buzalskiej.

Wkrótce wspólnie poprowadziły w „Modraczku” pierwsze spotkanie „Kawiarni”. - Początkowo nie wiązałyśmy z tym większych nadziei, jednak okazało się, że inicjatywa trwa już 18 rok - mówi dyrektor „Modraczka”. - Obecnie nie musimy szukać autorów gdyż sami się do nas zgłaszają, a grafik spotkań mamy wypełniony już do początku 2026 roku. Zainteresowanie jest ogromne. Dzięki wsparciu Urzędu Miasta Bydgoszcz nasze spotkania połączone są z koncertami,

czasem towarzyszy im wystawa malarstwa lub grafiki. Wiersze prezentowane w „Kawiarni” publikowane są następnie w „Almanachach”, których do tej pory ukazało się pięć. Ostatni tak szybko się rozszedł, że zostało nam zaledwie kilka egzemplarzy...

Stowarzyszenie

Ponieważ spółdzielnie mieszkaniowe nie mają możliwości startowania w konkursach i zdobywania dotacji na realizację zadań publicznych w obszarze edukacji i kultury, niektóre z nich decydują się na powołanie własnych stowarzyszeń. Z inicjatywy Zarządu Spółdzielni Mieszkaniowej „Budowlani” w Bydgoszczy w 2022 roku zostało założone Stowarzyszenie Inicjatyw Kulturalnych i Edukacyjnych „Modraczek”. Dzięki temu już w ubiegłym roku mieszkańcy mogli korzystać z dodatkowych atrakcji. Odbyły się wakacyjne warsztaty ekologiczne dla dzieci, cykl spotkań „Włącznik kulturalny”, a także konkurs „Jestem EKO-odpowiedzialny”, który miał uświadomić spółdzielcom, że zużytego sprzętu AGD, opon

samochodowych i innych rupieci nie powinni wystawiać pod wiatami śmietnikowymi, ale odstawić do PSZOK. Osoby, które przyniosły zaświadczenia z punktów zbiórki odpadów, na początku lipca ubr. zostały zaproszone na sąsiedzki rejs tramwajem wodnym po Brdzie. Była to wspaniała zabawa, w której udział wzięły całe rodziny.

W tym roku Stowarzyszenie wystartowało już w kilku konkursach, które obecnie czekają na rozstrzygnięcie. Ponieważ miasto bardzo życzliwie odnosi się do inicjatyw SM „Budowlani” można mieć nadzieję, że działalność Stowarzyszenia będzie się rozwijać. A dowodem na to, że mieszkańcy są żywo zainteresowani tym co dzieje się w „Modraczku” jest pozyskanie środków z tegorocznego Bydgoskiego Budżetu Obywatelskiego na budowę windy zewnętrznej w Domu Kultury. - Zajęcia odbywają się na piętrze, co stwarza barierę dla osób chorych, dla mam z wózkami oraz niektórych wychowanków sąsiadującej z nami szkoły integracyjnej - mówi Agnieszka Buzalska. - Byłam zaskoczona sukcesem tego projektu, który zdobył na osiedlu „Wyżyny” najwięcej głosów.

Klementyna Zygarowska

Zdjęcia wykorzystane w artykule pochodzą z Facebooka: Dom Kultury „Modraczek” Spółdzielni Mieszkaniowej „Budowlani” oraz Kawiarnia Literacka domu kultury Modraczek.

Złoty Laur Spółdzielczości

nagroda Krajowej Rady Spółdzielczej
za działalność społeczno-kulturalną spółdzielni

Zgromadzenie Ogólne Krajowej Rady Spółdzielczej Uchwałą nr 11/2010 z dnia 1 lipca 2010 roku ustanowiło nagrodę „Złoty Laur Spółdzielczości” za aktywny udział w rozwijaniu działalności społeczno-kulturalnej w spółdzielni. Nagroda ta ustanowiona została na wniosek Komisji Promocji ZO KRS, a statuetki po raz pierwszy wręczono podczas uroczystej gali w Filharmonii Narodowej z okazji Międzynarodowego Dnia Spółdzielczości 27 czerwca 2011 roku.

Nagroda przyznawana jest zarówno spółdzielniom, jak i osobom fizycznym, które zaangażowane są w prowadzenie spółdzielczych domów kultury i klubów osiedlowych, organizowanie wydarzeń kulturalnych i sportowych, finansowanie działalności twórców, zespołów artystycznych, teatrów, organizacji społecznych, sportowych itp. - będących zarówno jednostkami spółdzielni, jak i funkcjonujących w lokalnym środowisku. Kapituła Nagród bierze pod uwagę ciągły i systematyczny charakter działań kulturalno-społecznych oraz ich konkretne rezultaty.

Zgłoszenia kandydatów do nagrody „Złoty Laur Spółdzielczości” odbywają się każdego roku w marcu (w 2025 roku ogłoszona zostanie X Edycja Konkursu). Uroczyste wręczenie statuetek ma zazwyczaj miejsce podczas obchodów Międzynarodowego Dnia Spółdzielczości.

więcej informacji: www.krs.com.pl zakładka: Konkursy i nagrody

Ówczesne regulacje prawne - odmienne w poszczególnych zaborach - również początkowo nie wyróżniały odrębnej formy spółdzielczej. Często też moment formalnego założenia nie pokrywał się z datą rzeczywistego rozpoczęcia działalności, nie zawsze zresztą inicjatywy założycielskie przynosiły trwałe owoce. Mimo to ruch spółdzielczy w II połowie XIX i na początku XX wieku spektakularnie rozwinął się we wszystkich częściach podzielonej między zaborców Polski odgrywając ogromną rolę ekonomiczną, społeczną, ale i patriotyczną. Spróbujmy odnaleźć więc te najstarsze kooperatywy, zastanówmy się kto był pierwszy. Zaczniemy od tych typów spółdzielni, które pojawiły się w naszym kraju najdawniej.

1816

Hrubieszowskie
Towarzystwo Rolnicze- prototyp spółdzielni
wiejskiej

Choć od niepamiętnych czasów powstawały na polskiej wsi rozmaitego rodzaju organizacje lokalnej kooperacji czy samopomocy, za pierwszą instytucję może jeszcze nie będącą w pełnym tego słowa znaczenia spółdzielnią, lecz mającą większość cech współczesnych spółdzielni, uważa się zwykle Hrubieszowskie Towarzystwo Rolnicze dla Ratowania się Wspólnie w Nieszczęściach, założone w 1816 roku przez wybitnego działacza politycznego i społecznego, ale też podróżnika i uczonego epoki polskiego Oświecenia, ks. Stanisława Staszica. Jako wyznawca poglądów zbliżonych do francuskiego fizjokratyzmu, głosił on znaczenie rolnictwa w rozwoju bogactwa kraju, konieczność zapewnienia wolności wszystkim stanom, w tym chłopom, gdyż tylko wolni ludzie mogą wydajnie pracować, podkreślał znaczenie budowania więzi społecznych i solidarności. Realizując te przekonania w praktyce, w uzyskanych dobrach w sąsiedztwie Hrubieszowa na Lubelszczyźnie o powierzchni 6 tys. hektarów i zamieszkałych przez 4 tys. osób, Staszic uwolnił chłopów od pańszczyzny i nadał im gospodarstwa w wieczyste użytkowanie z prawem dziedziczenia oraz osobiście opracował dla nich Ustawę, czyli statut Towarzystwa. Podpisało go 329 gospodarzy z ośmiu wsi należących do dóbr Staszica; w 1822 r. Ustawę zatwierdził car Aleksander I. Zgodnie z

Wybudowana ok. 1815 roku „Rządówka” w Dziekanowie k. Hrubieszowa była siedzibą władz Towarzystwa Rolniczego Hrubieszowskiego (fot. Wiesław Smyk, Fotopolska)

Najstarsze spółdzielnie w Polsce

Kto był pierwszy?

Zastanawiamy się nieraz która spółdzielnia powstała jako pierwsza na ziemiach polskich. Zdania wśród historyków bywają podzielone.

Wiele spośród tych dawnych inicjatyw nie nosiło bowiem nazwy „spółdzielnia” - określano je jako stowarzyszenia, towarzystwa, spółki, kooperatywy... Słowo „spółdzielnia” (wcześniej „współdzielnia”) pojawiło się zasadniczo dopiero w XX wieku.

Dawna kuźnia Towarzystwa Rolniczego Hrubieszowskiego (fot. Wiesław Smyk, Fotopolska)

tym aktem właścianie mieli indywidualnie uprawiać swoje grunty, płacili z nich czynsz, uiszczali również stałą opłatę na wspólne cele Towarzystwa. Część gruntów nie rozdysponowana pomiędzy chłopów (lasy, stawy, pastwiska oraz grunty rolne, z których dochód przeznaczony był na utrzymanie prezesa Towarzystwa i jego urzędników) oraz urządzenia gospodarcze (karczmy i młyny) pozostały wspólną własnością i były kolektywnie eksploatowane.

Samo Towarzystwo zaś zajmowało się organizacją wspólnego płacenia podatków, pomocy wzajemnej mieszkańcom wsi, np. przy odbudowie zabudowań po pożarze, opieką nad poszkodowanymi w wyniku klęsk żywiołowych, nad starcami, kalekami i sierotami. Prowadziło kasę zapomogowo-pożyczkową, która udzielała nisko oprocentowanych pożyczek na rozwój gospodarstw, zakładanie

warsztatów, handel, a także na budowę domów, pod warunkiem, że będą one murowane i niezagrożone pożarem.

Majątek kasy był dodatkowo wzmacniany przez dochody z kolektywnie eksploatowanych gruntów pozostających wspólną własnością Towarzystwa. Dochody te wraz ze składkami członkowskimi pozwalały także na zapewnienie mieszkańcom opieki zdrowotnej (własny szpital i lekarz), socjalnej (dom opieki nad starcami i kalekami, sierotami) i edukacji (pięć szkół ludowych, stypendia fundowane dla najzdolniejszych uczniów w celu kontynuowania nauki w szkołach wyższego stopnia, w intencji, że kiedyś, zdobywszy ważne umiejętności i wiedzę, wrócą w rodzinne strony).

Na czele Towarzystwa stała demokratycznie wybierana na 6-letnią kadencję 6-osobowa „Rada Gospodarcza”, jako organ doradczy działała „Rada Starszych”; zatrudnieni byli „profesjonaliści” - prezes, wyznaczony osobiście przez Fundatora, czyli samego Staszica (pierwszym był Józef Grotthus, a po nim jego kolejni potomkowie) i odpowiedni urzędnicy, którzy na bieżąco administrowali znacznym majątkiem Towarzystwa. Było więc ono - jak byśmy dzisiaj powiedzieli - prototypem wielofunkcyjnej spółdzielni rolniczej.

Inicjatywa ta przeżyła swego Fundatora o przeszło wiek - rozwijała się śmiało, choć z różnymi perturbacjami, przed I wojną światową, w okresie II RP działała początkowo pod zarządem państwowym, a potem jako spółdzielnia rolniczo-handlowa, wreszcie zdewastowana w czasie okupacji, została ostatecznie zlikwidowana dekretem B. Bieruta z 1951 r. Towarzystwo przez długie dziesięciolecie przyczyniało się znacznie do wzrostu standardu życia swych członków i ich spadkobierców, poziomu oświaty oraz rozwoju lokalnego i promieniowało na sąsiednie rejony, gdzie podejmowano niekiedy podobne próby. Warto zauważyć, że Staszic stworzył swe dzieło na długo przed Pionierami z Rochdale, których Stowarzyszenie Sprawiedliwych Pionierów powstałe w 1844 roku, wzmiankowane bywa w literaturze jako pierwsza w ogóle spółdzielnia na świecie.

1861

Towarzystwo Pożyczkowe dla Przemysłowców miasta Poznania

- pierwszy bank spółdzielczy

Niektóre źródła za najstarszy bank spółdzielczy na ziemiach polskich uznają Towarzystwo Oszczędności i Pożyczek Wekslowych w wielkopolskim Śremie powstałe już w 1850 roku. Nie miało ono jednak początkowo charakteru spółdzielczego i dopiero w 1873 roku za sprawą miejscowego wikarego, późniejszego wybitnego działacza spółdzielczego ks. Piotra Wawrzyniaka,

Siedziba Bank Przemysłowców przy Starym Rynku w Poznaniu, przed 1909 (źródło: Wikipedia)

zreorganizowane zostało w nowoczesny Bank Ludowy będący już prawdziwą spółdzielnią. Dlatego palma pierwszeństwa należy się raczej Towarzystwu Pożyczkowemu dla Przemysłowców miasta Poznania, założonemu w dniu 12 maja 1861 roku przez Mieczysława Łyskowskiego, działacza społecznego i narodowego, uczestnika dwóch powstań, sędziego, posła na sejm pruski, za patriotyczną działalność pozbawionego przez niemieckie władze stanowiska.

Łyskowski znał dobrze Hermana Schulze-Delitzscha, niemieckiego twórcę banków spółdzielczych opartych o liberalne idee, którego zasady stały się podstawą statutu Towarzystwa. Współzałożycielem banku był Hipolit Cegielski, właściciel słynnej, do dziś istniejącej fabryki maszyn, wśród kolejnych członków znaleźli się rzemieślnicy, kupcy, a także lekarze, sędziowie i inni przedstawiciele inteligencji. Dla wielu spośród tych ostatnich przystąpienie do spółdzielni wynikało nie tyle z potrzeb ekonomicznych, ile z chęci zaimplementowania swego patriotyzmu - często nie zaciągali w ogóle kredytu!

Towarzystwo stosowało zasadę nieograniczonej odpowiedzialności członków, przyjmowało ich drobne oszczędności i udzielało im taniego kredytu wekslowego (oprocentowanego na 8-10 proc.) wyłącznie na cele produkcyjne, zasadniczo na 3 miesiące, ale z możliwością prolongaty za odpowiednim zabezpieczeniem. Wstępujący zobowiązani byli wpłacić wpisowe w wysokości 2 talarów (obowiązujących w Prusach do czasu zastąpienia ich w 1871 roku przez markę niemiecką), udział ustalono na 30 talarów, co stanowiło dość pokaźną kwotę, ponadto każdy członek uiszczał miesięczną składkę 2 ½ srebrnych groszy.

Po roku istnienia liczba członków wzrosła do 68, a po 4 latach do 330. Łączna suma udzielanych rocznie kredytów szybko wzrastała - od 5.855 talarów w 1862 roku do 543.186 talarów po dekadzie. Zwiększały się również systematycznie deponowane oszczędności.

Towarzystwo Pożyczkowe przetrwało jako spółdzielnia 30 lat, następnie zostało przekształcone w spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością pod nazwą Bank Przemysłowy, który jeszcze przed I wojną światową znalazł się wśród czołowych banków Wielkopolski.

Poznańskie Towarzystwo stało się wzorem dla kolejnych takich inicjatyw, nazywanych później Bankami Ludowymi, w Wielkopolsce, a także w innych zaborach. Już w 1862 roku powstało,

także z inspiracji M. Łyskowskiego, Towarzystwo Pożyczkowe dla Przemysłowców miasta Brodnicy, istniejące do dzisiaj jako Bank Spółdzielczy w Brodnicy i będące najstarszą działającą nieprzerwanie spółdzielczą instytucją finansową w Polsce. Łyskowski był też jednym ze współzałożycieli w 1871 roku Związku Spółek Polskich, przemianowanego następnie na Związek Spółek Zarobkowych i Gospodarczych na Wielkie Księstwo Poznańskie i Prusy Zachodnie, który odegrał kluczową rolę w rozwoju bankowości spółdzielczej w zaborze pruskim i przyczynił się do uczynienia z tej części kraju prawdziwego zagłębia spółdzielczego.

1862

Włościańskie Towarzystwo Rolnicze w Piasecznie,

- najstarsze kółko rolnicze

Zanim na polskich ziemiach powstać zaczęły „prawdziwe” spółdzielnie rolnicze, rozwinął się szeroko ruch Kółek Rolniczych, czy jak je początkowo nazywano, Kółek Włościańskich. Nie były to spółdzielnie we współczesnym rozumieniu tego słowa, ale z nich właśnie wyrosło wiele późniejszych kooperatyw, tym bardziej, że - w dążeniu do poprawy bytu chłopów - rozwijały one wśród nich, jako jedne z pierwszych organizacji, ducha kooperacji.

Najstarsze kółko (pod nazwą Włościańskie Towarzystwo Rolnicze) założone zostało w Piasecznie koło Gniewa na Pomorzu Gdańskim już w 1862 roku, a jego twórcą był Juliusz Kraziewicz, dzierżawca pobliskiego majątku, działacz społeczny, który zainicjował również później spółdzielnię pożyczkową oraz Towarzystwo Gospodyń (prototyp Kół Gospodyń Wiejskich). Celem było polepszenie poziomu gospodarki wiejskiej, a jednocześnie podniesienie wiedzy, świadomości narodowej i poczucia solidarności wśród włościan. Towarzystwo prowadziło działalność oświatową i instruktażową, zwłaszcza propagując stosowanie nawozów sztucznych, ale później też samo sprowadzało takie nawozy, a także pasze i sprzęt rolniczy z zakładów przemysłowych i dystrybuowało wśród członków.

Wzorowane na Włościańskim Towarzystwie Rolniczym organizacje powstały wkrótce w Bobowie, Komorsku, Lubichowie, Lucieniu, Pelplinie, Pie-

niażkowie czy Skórczu na Pomorzu, a także w Dolsku i Sobótce w Wielkopolsce. W ciągu dekady 1862-1872 funkcjonowało na terenie zaboru pruskiego ogółem około 30 takich Kółek Włościańskich. O prawdziwym rozkwicie tego ruchu można jednak mówić dopiero po roku 1873 dzięki niezmordowanej pracy wybitnego wielkopolskiego patrioty, działacza społecznego i gospodarczego Maksymiliana Jackowskiego, a kółka stały się zaczynem, z którego wyrosło wiele spółdzielni rolniczych.

1869

Stowarzyszenie Spożywcze „Merkury”,

**- pierwsza
spółdzielnia spożywców**

Wątpliwości nie ma, która spółdzielnia spożywców powstała jako pierwsza. Było to Stowarzyszenie Spożywcze „Merkury” z 1869 roku. Założone zostało przez działaczy wywodzących się głównie spośród warszawskiej inteligencji skupionej wokół popularnego miesięcznika „Ekonomista”, którym przyświecały popularne po klęsce Powstania Styczniowego pozytywistyczne ideały pracy organicznej. Byli wśród nich publicysta ekonomiczny Julian Statkowski i ekonomista oraz działacz gospodarczy Antoni Nagórny.

Wyjątkowo szybko jak na owe czasy przebrnięto przez niezwykle trudny dla wszystkich inicjatyw społecznych z Królestwa proces rejestracji statutu przez carskie Ministerstwo Spraw Wewnętrznych w Petersburgu (zatwierdzony został 1 lutego 1869 r.). Kooperatywa opierała się o model rozdzelski, który nieco wcześniej spopularyzował w Polsce Aleksander Makowiecki w książeczce „Spółki spożywcze”.

W przeciwnieństwie jednak do swego brytyjskiego pierwowzoru, niewielu było wśród korzystających z jej sklepów najuboższych robotników, przeważała inteligencja, nauczyciele, urzędnicy, bogatsi rzemieślnicy. Żywy był zawsze duch solidaryzmu narodowego i patriotyzmu.

Prędko rosła liczba członków, których pod koniec pierwszego roku istnienia spółdzielni było już ponad 1200. Kooperatywa prowadziła w stolicy trzy sklepy z artykułami spożywczymi, kolonialnymi i przemysłowymi – przy ulicach Podwale, Elektoralnej i Nowy Świat (później doszły jeszcze dwie kolejne placówki). Choć zakupów mogły

dokonywać osoby nie będące członkami, do 1890 roku przeważała sprzedaż członkom (w około 70 procentach). Spółdzielnia stała się powszechnie znana, pisał o niej między innymi Bolesław Prus w popularnych „Kronikach miesięcznych” zamieszczanych w czasopiśmie „Ateneum”. W 1912 roku „Merkury” zmienił nazwę na Warszawskie Stowarzyszenie Spożywcze i przystąpił do nowoutworzonego Warszawskiego Związku Stowarzyszeń Spożywczych, późniejszego „Społem”.

Już w niepodległej Polsce, w 1921 r. kooperatywa połączyła się z trzema innymi spółdzielniami i działała jako Warszawskie Spółdzielcze Stowarzyszenie Spożywców, a w 1925 roku, po fuzji z Kooperatywą Urzędników Państwowych, przyjęła dobrze znaną do dziś nazwę WSS (Warszawskiej Spółdzielni Spożywców). Była już dużą firmą, mająca 28 sklepów w całym mieście. Niestety kryzys gospodarczy lat trzydziestych spowodował upadek WSS. W znacznie zredukowanej formie działalność była jednak kontynuowana w postaci Spółdzielni Spożywców „Zjednoczenie” dysponującej już tylko 9 sklepami. Przetrwała ona aż do Powstania Warszawskiego, odgrywając chlubną rolę we wrześniu 1939 roku i w czasie Powstania, kiedy to w jej magazynach zaopatrywali się obrońcy stolicy i powstańcy.

W 1945 roku wznowiła działalność jako Warszawska Spółdzielnia Spożywców Warszawa Śródmieście, przeżywając jednak, tak jak cała spółdzielczość w PRL, szereg narzuconych przez władze reorganizacji i stając się po 1976 roku – zgodnie z ówczesną polityką tych władz – praktycznym monopolistą na rynku żywnościowym i artykułów codziennego użytku na terenie Śródmieścia. W tym czasie otworzyła tak nowoczesne, wielkie placówki jak dobrze znany warszawiakom Spółdzielczy Dom Handlowy „Sesam” na „Ścianie Wschodniej” ulicy Marszałkowskiej (1969 r., otwarty w stulecie spółdzielni); w 1983 roku prowadziła oprócz niego jeszcze dwa inne domy towarowe, a także 368 sklepów i 237 zakładów gastronomicznych. Obecnie, pod nazwą „Społem” Warszawska Spółdzielnia Spożywców Śródmieście, przetrwawszy trudne dla wszystkich spółdzielni lata transformacji, posiada 16 placówek, wśród nich duży dom handlowy Halę Mirowską i zrzesza ponad 400 członków. Zdobyła wiele nagród i wyróżnień.

Choć wkrótce po „Merkurym” powstały oparte o te same rozdzelskie zasady kooperatywy „Oszczędność” z Radomia (także w 1869 r.) i „Zgoda” z Płocka (1870 r.), prawdziwy boom

tworzenia takich spółdzielni w Królestwie przypadł na lata po rewolucji 1905 roku dzięki działalności Towarzystwa Kooperatystów i Warszawskiego Związku Stowarzyszeń Spożywczych.

1872

**Pierwsza Drukarnia
Związkowa we Lwowie**

**- najstarsza
spółdzielnia pracy**

O ile historycy spółdzielczości stosunkowo łatwo mogą zidentyfikować najstarsze spółdzielnie finansowe, spożywców, mieszkaniowe czy rolnicze na ziemiach polskich, trudniej przychodzi znaleźć pierwszą powstałą w naszym kraju spółdzielnię pracy. Podaje się czasem, że już w latach 50. XIX stulecia zakładane były takie kooperatywy w Wielkopolsce, nieco później na Górnym Śląsku, ale były to raczej spółdzielnie zaopatrzenia i zbytu rzemieślników – krawców, szewców, stolarzy itp., a nie prowadzące wspólną wytwórczość kolektywne warsztaty.

Członkowie Pierwszej Drukarni Związkowej we Lwowie z dyrektorem Albinem Todschilderem.
(źródło: sklep.raraavis.krakow.pl)

Pozytywnym wyjątkiem i przykładem sukcesu były natomiast spółdzielnie pracy drukarzy z Galicji. Były to Pierwsza Drukarnia Związkowa we Lwowie i krakowska Drukarnia Związkowa, których członkami mogli zostać tylko towarzysze sztuki drukarskiej. Obie odegrały doniosłą rolę w krzewieniu tej sztuki i kultury narodowej. Ta lwowska, powstała w 1872 roku (działalność rozpoczęła 1 stycznia 1873 roku) z inicjatywy tutejszych organizacji zawodowych drukarzy i miała stać się warsztatem pracy dla drukarzy bojkotowanych przez pracodawców za uczestnictwo w działalności związkowej. Jednym ze współzałożycieli, a od 1879 roku długoletnim dyrektorem był zasłużony lwowski drukarz i działacz związkowy Albin Todschilder, dzięki któremu mały pierwotnie zakład przemienił się w jedną z największych

drukarni w mieście, dysponującą własnym gmachem z nowoczesnym sprzętem poligraficznym. Spółdzielnia z powodzeniem kontynuowała działalność w okresie II Rzeczypospolitej.

Kamienica Drukarni Związkowej w Krakowie, obecnie zaadaptowana na biurowiec.

Warto tu wspomnieć o nieco tylko młodszej drukarni z Krakowa. Założona została z inicjatywy kilku działaczy powołanego w 1873 r. związku zawodowego towarzyszy sztuki drukarskiej „Ognisko”: Józefa Dorantowicza, Teodora Machalskiego i Andrzeja Szyjewskiego. Za najlepszy sposób obrony interesów swoich członków wobec coraz częstszych konfliktów z właścicielami drukarni uznali oni stworzenie własnego zakładu pracy. Udało im się zmobilizować swoich towarzyszy, zgromadzić odpowiednie środki, przebrnąć przez procedury urzędowe i ostatecznie w 1876 roku statut Stowarzyszenia z Nieograniczoną Poręką „Drukarnia Związkowa” został zarejestrowany, potem uzyskano koncesję na prowadzenie drukarni. Od 1906 r. po zmianach statutu, „Drukarnia Związkowa” występuje już oficjalnie jako spółdzielnia, choć i przedtem działała zgodnie ze spółdzielczymi zasadami. Długoletnim Zarządcą drukarni był jej współzałożyciel, w młodości uczestnik Powstania Styczniowego, Andrzej Szyjewski. Wydawano początkowo druki użytkowe, ale od 1881 roku i większe wydawnictwa i czasopisma, a wśród nich redagowany przez znanego poetę epoki pozytywizmu Adama Asnyka dziennik „Reforma” (później jako „Nowa Reforma”) propagujący demokratyczno-liberalne idee. W 1905 roku spółdzielnia zakupiła na swoją siedzibę budynek przy ulicy Mikołajskiej 13 w centrum Krakowa, który w następnych latach przebudowano i wyposażono w nowoczesny sprzęt drukarski.

W czasie I wojny światowej „Drukarnia Związkowa” kontynuowała działalność, a nawet była w stanie wspomagać finansowo rodziny członków powołanych do wojska. Nie bez kłopotów przetrwała okres II Rzeczypospolitej, na krótko przed wybuchem II wojny złaapała oddech, zamówiła nowe maszyny, które zresztą nigdy do niej nie dotarły...

W czasie okupacji, choć zarządzana była przez niemieckich komisarzy, na jej terenie prowadzono - tak jak w większości polskich spółdzielni - działalność konspiracyjną, m.in. na rzecz tajnego Związku Zawodowego Drukarzy. Działała nadal w latach PRL, lawirując, jak wiele spółdzielni pracy tego czasu, pomiędzy wymogami gospodarki planowej a szczątkową niezależnością jaką cieszyły się drobne nie-państwowe przedsiębiorstwa, przeprowadzała remonty, rozbudowę i modernizację budynków oraz sprzętu i ostatecznie połączyła się z dwiema innymi spółdzielniami tej samej branży, stając się w ten sposób nowoczesnym i znaczącym na krajowym rynku poligraficznym zakładem.

Udało jej się również pokonać typowe dla wszystkich spółdzielni trudności wczesnych lat dziewięćdziesiątych, choć zmuszona została do sprzedaży swojej dawnej, lecz w obecnych czasach nie-

funkcjonalnej siedziby przy ulicy Mikołajskiej na krakowskiej Starówce (zostało tu urządzone nowoczesne centrum biurowe używające zresztą historycznej nazwy „Drukarnia Związkowa”) i przeniesienia się w 2002 roku do nowego budynku. Utrzymywała się na konkurencyjnym rynku poligraficznym, specjalizując się w produkcji opakowań, nadruków, etykiet, ulotek czy instrukcji, a wśród jej klientów były inne małopolskie spółdzielnie pracy; niemniej w 2011 roku postawiona została w stan likwidacji.

W kolejnych latach - 80. i 90. XIX stulecia i już w XX wieku - powstawały pierwsze spółdzielnie innych typów, w tym mieszkaniowe, mleczarskie, rolniczo-handlowe, wiejskie kasy oszczędnościowo-pożyczkowe, uczniowskie, a później także zdrowia i inwalidów. Opowiemy o nich w drugiej części artykułu.

dr Adam Piechowski

„Dom pod Orlami”

Warszawa,
ul. Jasna 1
tel.: 22 596 43 08
muzeum@krs.com.pl
historiaspoldzielczosci

ZAPRASZAMY do

- Muzeum Historii Spółdzielczości w Polsce
- Biblioteki Krajowej Rady Spółdzielczej

Jedne tego typu Muzeum w kraju i jedno z nielicznych na świecie. Powstało w 1968 roku i do początków XXI wieku mieściło się w Nałęczowie. Od 1 października 1972 roku jest placówką Krajowej Rady Spółdzielczej, do której zostało przeniesione w 2001 roku. Mieści się na I piętrze zabytkowego „Domu pod Orlami”. Muzeum gromadzi i przechowuje pamiątki dotyczące historii polskiego ruchu spółdzielczego - od jego narodzin w początkach XIX wieku, aż do czasów współczesnych. Składają się na nie: dokumenty, rękopisy, fotografie, portrety, rzeźby, sztandary, medale, monety, plakaty, afisze, ulotki, filmy oraz książki i czasopisma. Zapraszamy przez cały rok do zwiedzania ekspozycji stałej Muzeum Historii Spółdzielczości w Polsce oraz do współpracy.

Wycieczki i wizyty - prosimy z wyprzedzeniem umawiać telefonicznie lub mailowo

Akademia Mieszkalnictwa UNIQA Edycja 2025

żyjemy
razem
lepiej

Nowy cykl bezpłatnych szkoleń w ramach programu

Akademia Mieszkalnictwa UNIQA 2025

Rozpoczęliśmy kolejny cykl 2025 bezpłatnych szkoleń on-line przygotowanych dla klientów UNIQA: zarządców i pracowników spółdzielni mieszkaniowych oraz zarządców nieruchomości.

Za nami pierwsze szkolenie Akademii Mieszkalnictwa w tym roku, dotyczące zmian w organizacji walnych zgromadzeń w spółdzielniach mieszkaniowych w 2025, które zorganizowaliśmy w ramach panelu eksperckiego naszego partnera ECE.

W najbliższym czasie, w ramach letniej edycji odbędzie się kolejne spotkanie - poprowadzone w ramach panelu eksperckiego naszego partnera ECE.

10
czerwca
2025

szkolenie

„Odpowiedzialność członków organów spółdzielni mieszkaniowej w pigułce”
Prowadząca: **Magdalena Druzic** - radca prawny

Prowadzimy szkolenia od 4 lat, a za nami:

23 szkolenia
o różnej tematyce

średnio **300**
uczestników na szkoleniu

4,94/5
średnia ocena

Jak wziąć udział w szkoleniu?

Aby wziąć udział w szkoleniu, skontaktuj się z opiekunem w jednostce sprzedażowej lub napisz na adres akademia.mieszkalnictwa@uniqa.pl